Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Сердало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 11 ИЮНЬ, 1987 ШУ № 70 (7416). ★ № 69 (7415). ★ Мах 3 кеп.

ЯХЬА ДНЕВНИК

ЛаьрхIар кхоачашду

Сийлахь-боккха Октябра 70 шу дизара сийна яхье баьннача Карабулакски химически реагентий завода болхлоша пхе бетта план кхоачашъяьй-ханал хьалха. Заданел совгIа цар ехкай 426 эзар сома маьха тайп-тайпара химически реагенташ. Потребителашта поставкаш яра договорни декхараш а кхоачащдаьд.

Заданел совгIа продукци маьхалъяккхарах, кхом барен хьурмат дарен режни чIоагIъярах, хьаеча продукцега дIабода мах лохбарах пачхаьалкхенна пайда бара пхе бетта план дикка тIехкхоача ш ъ я ь й. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 47,5 процент тIехкхоачашъяьй завода коллективо.

Уж толамаш доахача хьалха латташ я вокххагIвола инженер-технолог Семенихин Валерий керте латтача «А» смена коллективи.

* * *

Юбилейни шера ше тIаийца декхараш дикка тIехкхоа ч а ш д у «Промавтом а т и к а» НПО Грозненски опытни завода коллективо. Июна чотагIа 193 эзар сом мах бола продукци хьа а еш, чакхбаьккхар цо дIабаха пхи бутт. Заданел совгIа арахийцар 342 эзар сома маьха товарни а 104 эзар сома маьха нормативно-цIена а продукци.

Керда техникей дикагIйола технологии балха юкъе а кхувлаш, балха ханахи производственни мощностехи бизза пайда ийбарах къахьегама овсарле лакхъяра задани 104,5 процент кхоачашъяьй предприяте болхлоша.

Деша дай бац

Шоаш укх шера тIаийца декхараш дизза кхоачащдара тохабеннаб Нохч-ГIалгIай гIишлон управленена чуйоагIача СМУ-8 гIишлонхой. Кулгаша деча дукхача балхашта механизаци яьй, дукхагIйола коллективаш бригадни форма гIа къахьега йолаялнийтай. Цудухьа царна карагIдаьннад пхе бетта планагIа лаьрхIачул совгIа генподрядагIа 395 эзар сома маьха гIишлон-монтажни балхаш де, хIаьта шоай низаца даьраш 85 эзар сома маьха дукхагIа да. Уж хьокхамаш доахача дика болх баьб Оздоев Мухьмади Межидов Iумари керте латтача гIишлон участкай коллективаша.

Цхьабакъда, укх юбилейни шера тIаийцача декхарий дукхагIйола пункташ кхоачашъяц СМУ-8 гIишлонхоша. Цул совгIа, уж лоархIабац къахьегама овсарле лакхъяра, кхом барен хьурмат дарен, гIишлон балхаш дарга дIабода мах лохбара, пачхаьалкхенна пайда бара планех. Къахьегама овсарле лакхъяра пхе бетта задани 92,7 процент мара кхоачашъяьяц. ХIаьта кхоачашдеча гIишлон балхашка дIадодар оттабаьча боарамал 119 эзар сом дукхагIа хилийтад.

Керттерча даькъе уж хьокхамаш во да техникахи механизмехи эсала пайда ийбарах, гIишлон материалаш зехьа йоаеш, къахьегамен производственни дисциплина телхаеш, брак еш дукха моттигаш ийслуш хиларах.

Коллективе лоархIаш ва

Доккхий социалистически декхараш тIаийцад Н. Анисимова цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача Новогрозненски завода установкай коллективаша Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача цIейна сийленца вакъабахара. Уж дизза кхоачащдара шерра социалистически яхь йоаржайир заводе. Яхье хьалха латт № 33-1 йолча установка технологаш. ТIаийца декхараш толамца кхоачаши тIехкхоачаши деш хьабоагIа уж. Установка коллективо доахача толамашта юкъе доккха дакъа а лоацаш, хьаьнала къахьегаш бола технологаш кIезига бац укхаза. Цар цIераш йоахача хана эгтара хьалхарчарца установка кулгалхоша хьоахаву вокххагIвола оператор Игнатенко Михаил Филиппович.

ХIанз кхоалагIа шу да эскарера цIа а вена ший новкъосташца цо болх бу. Цхьа шу дизад вокххагIвола оператор а волаш установке дикагIа лоархIаш йолча смена из керте латта а.

Установка технологаша хIара дийнахьен буси заданел тIех арахец 60-70 тонн бийдал, хIаьта мехкдаьттах хьакъоастаеш йола сийрда продукци оттабаьча боарамал 4 — 5 процент дукхагIа хулийт. Уж хьокхамаш доахача дизза дакъа лоац Михаил Филипповича кулгалдеча смена кулгалхоша а.

СУРТА ТIА: вокххагIвола оператор М. Игнатенко.

С. ХУГАЕВА сурт.

ДоакъарI—дукхагIа а дикагIа а

КЕРТТЕРА ДЕКХАР

Доакъар Iалашдара, цун дикала тха боахаме йоакхо ца яро цецвоаккх со. Iа чакхдоалача хана хьайбашта дIадала хIама хилац хIара шера. Цул совгIа, кийчдаьр а во хул.

Моша доакъар кIоага чу доллаше цхьан-шин дийнахьа дIакъовла деза. ТехнологегIа ишт из де дезилга ховшие, кIоаг дIа ца къовлаш кIира а кхы дукхагIа а ха йоаккх тханцига. Из бахьан долаш дукха рузкъа, наха хьийга къа дов пайда боацаш. Цул совгIа, машино доакъар Iодоассадаьчул тIехьагIа из бульдозераца чухьокх кIоага чу. Из бахьан долаш дукха лаьтта ув доакъарца. Нийсдалийта йиш йоацаш хIама да из. ХIана аьлча, цхьа сантиметр хулача лаьтта галлинга юхе нийсъенна силос, гонахьа ах метр совгIа йохкалу.

Телхар хьа а къестаеш, хьайбашта дикагIъяр тела езаш ба скотникаш. Из хIама диц дукхагIчар. ХIаьта телхар йиача етт цамогаш хила а тарлу.

Соахка доакъара свеклай дика хьувкъам чубера тха колхозе — хIара гектара тIара кхо бIаь тонн совгIа. Цу гIулакхо гIадбига бар хьайбаш леладераш. ХIаьта тIеххьара фу хилар.

Лордех Iоцlен а яь, кIиилей тIа а пенашта гонахьа а ча дилла кIоага чу яхка еза свеклаш, ца талхаш дукхагIа ухкаргйолаш. Бакъда, тхо долча цох цхьаккха а данзар. Из бахьан долаш ахнел дукхагIа яраш йохкаенна дIакхайсар. ХIаьта документашка хьежача уж дIаюоаяьраш санна чакхъяьхай Хьакхарчашта лаьрхIа дIаенна хиннараш ферма заведующе йоагтIача бесса кIоагашка йохкарах Iанна теар. Цудухьа хьакхарчашта дукха дулх тIакхийтар.

Аз лакхе дийца кхоачамбоацараш укх шера доакъар Iалашдеча хана ца нийсдалийтара колхоза кулгалхой, специалисташ оарцагIбаларга догдоах оаха.

Цхьа керда хIама юкъедоаладе лерхI. Бора йол кийчъе дага да тхо укх шера. Массехк шу хьалха хезар цунах дувцаш долчох. Ставропольски, Краснодарски краяй боахамашка из мишта кийчъю сайна бIаргадайра.

Тхоай боахама специалисташца дагаваьлча, бора йол кийчъелга хьаллаьцар цар. Соахка кIезига мара Iалашгъянзар из. Цхьабакъда хьайбаша юхе хIама ца юташ йиар. ХIаьта Iа чакхдоалаш доккха новкъостал а дир цо фермай болхлошта. Из техачул тIехьагIа 70—80 процент ча дуар доахана. Цунца цхьана, дIадала хьаьна доакъар доаццаше, шура а дукха тIераялацар.

Бора йол кийчъяра технологи дукха чоалхане яц. Люцерна хьекхачул тIехьагIа касарашка уллийт, маьлхаръяххалца. Цу тайпарча баьца карс лаьгIо хьовзаьчул тIехьагIа, меттаотташ хила еза. ТIаккха кIоага чу йолл. Из хьаьнъяра цхьаккха тайпа минеральни добавкаш эшац. Дика хилийтара эггара хьалха эшар — кIоага чу ма могга чIоагIагIа из IочутоIаяр.

Iа тIакхаьчача баьдлу из. Цудухьа оал цунах бора йол. Из хоза хьадж йоагIаш хул.

Цу тайпара йол кийчъе йиш я викаца цхьана дIабийнача кенах, суданках, кхыча баьцех. Люцерна а уж баьцаш а хIанзарчоа мошача доакъара хьокхаш латт тха боахаме. Шийкхо ди даьлча аьла чуэца йолаергья. ХIаьта укх шера Iангара доакхача хIара хьайбана лаьрхIа 22 центнер доакъара единица Iалашъе декхар оттадаьд шоашта хьалхашка колхоза кхаш леладераша.

Йол укх шера планагIа 1040 тонн йоллаш Iалашъе еза колхезе. Из болх чакхбаккхара Федюнин Александра кулгалду бригада вIашагIъеллай. ПодрядагIа къахьег цун коллективо.

Буц цкъа хьекха мукъадаьннача кхашка, из снхагIа дегIайоагIаргйолаш, минеральни удобренеш а тайса, хий дуллаш ба механизатораш Солянников Александр, Жуков Анатолий, Дынник Николай, Анисимов Александр.

В. ХАМХОЕВ,
Сунженски района «Победа» колхоза зоотехник-селекционер.

«ЗIамигача сервиса»— депутатий йоакхо

Бутт совгIа ха яьннай «Индивидуальни къахьегама деятельностах» яха СССР Закон юкъедоаладаь. Цхьанне санна массане а из могадаь СССР Лакхехьарча Совета депутаташ укх деношка юха а гулбелар Кремле. Из дир Ростов-на-Дону яхача городе цу хьакъехьа дер масал долаш, хьалхара итогаш е, хьалхара опыт тахка, из вIашагIтоха. Союза Советеи Къамий Советеи халкъа эшача товарийн наха деча гIулакхийн комиссеша цхьана яьча заседане даь къамаьл принципиальни дар, керттердар — духхьал ростовчанашта хинна ца Iеш, пайдане а хилар.

1 июне кхачале, хоам бир горсовета исполкома председатела Г. И. Зоренкос, вIашагIъеллай 36 кооператив, цига болх беш ва 300 саг. Духхьал мае юххьанца 109 саго регистрационни удостоверенеши 167 саго патенташи дIанийцай.

МалагIа новкъарленаш нийсъеннай Ростове? Уж кIезига яц. Масала, аренда дIаенна 25 помещени хIанз а ремонт янза я. Г. И. Зоренкос яхачох, цун бахьанаш духхьал горисполкома службай болх эсала вIаштIехьбаккхарах хинна а ца Iеш, ссуда дала йиш ца хилар да.

«ЗIамига сервис» кIезигагIа я быта пачхаьалкхен служба, цунна новкъостал эш Iаьдала органашкара, аьлар цхьана йолча депутатски комиссе председатела Г. Рощинскаяс. Специалистий группаца Ростове яхаяр из моттиге дош бокъонца довзар духьа. Советаш декхарийла я цу балха лостам тела, духхьал гражданий предложенеш дIаязъярахи мукъабаларахи кхоачамбаь а ца Iеш. Иштта хIама хиннадац — иштта вывод йир комиссе. Индивидуальни къахьегара болх укхаза дIабода цIаьхха хулаш. Масала, май бетта дукканешта мукъабеннаб барзкъаши кога гIирси бе, сурташ даха. ХIаьта транспорт, медицински гIулакх делга, берашкеи къоаношкеи хьожилга, фусамашта ремонт елга санна йола лоархIаме сфераш хила ма йоагтIара дегIаяхканзар.

Май бетта шин кIирагIа йиъ разрешени мара еннаяц декоративно-прикладной искусства занятеш яра. Халкъа творчество лекъай-хьогI? Ледара дIабоаржабу болх торговле отдело а. Общежите вIашагIтехача кхаь кооперативана могаргдий-теш гIулакх тоаде. Цул совгIа уж кафеш кIалха хиннарашта метта мара кхы тIакхийттаяц.

Из деш производства боарам цIаьхха лакхлургба. ХIаьта сена чотагIа? Керттерча даькъе — маьхаш лакхдарца. Хьанна пайдане да из? Хетаргахьа, духхьал торговле министерстванеи кооперативашта шоаштеи. ХIаьта нийша хургба потребителаш, иштта лерхI из СССР Госкомтруда председатела заместитела М. М. Кравенкос. Моральни оагIонга диллача нийса я цо еш ма яккхара тIакхувш вола йола йоакхо. Практико хьахьокх индивидуальни къахьегаш ваха гIертача сагах хIасаг лаьрхIа хилар. Наьха психологи хувцаргйолаш Закон дIадовзийтара, общественни уйла хьахилийтара лераргIа а хан-ханнахьа а кхетама болх бе беза.

Индивидуальни сервисах керттера де лерхIар дац вай лакхлуш латта хьашташ кхоачашдар беррига бехктокхам цхьацца болча наха тIабилла гIертилга, из да атта доаца декхар кхоачашдара пачхьалкхен предприятешта новкъостал де гIертилга — дийцачун керттера дар а из да. Индивидуальни къахьегара болх тахан дика резерв я. Цига дикка доккха дакъа лаца могарг а да, декхарийла а ба пенсионераш, цIенноаной, студенташ, дешархой, вешта аьлча производстве болх беш боаца нах. Ростова Советаш хIанз а цу тIа кхаьчаяц. Уйла яйташ да общественни производствера кадраш дIайовлар (цкъаза йоккха говзал яраш а йовлаш).

Ростовски опыто хьахьекха ма хиллара, эггара ирагIа да бийдалеи материалийн дош. Хетаргахьа СССР Госснабо ший территориальни органашка болх хьинарегIа байта беза, резерваш хьалаха а хилийта а еза. Халкъа депутатий моттигерча Советий юридически служба болх чIоагIбара цIенхаштта уйла е ха кхаьчай.

Цхьабакъда, хьалхарча этапе эггара керттера дар да инициатива хьаллацар, хьалаш хилийтар, ехкаш йола бюрократически йовкъаш дIаяхар, аьнна белгалдаьккхар Союза Совета халкъа эшача товарийн бахача наха гIулакхаш дарен Комиссе председатела Ф. А. Табеева.

...Иштта, «зIамига сервис» дегIайоагIаш я. Заседане йийцача Российски Федераце Госплана даннегIа ер шу чакхдоалаш республике 3000 кооператив хургйолаш лерхI, бытовой гIулакх дара — 1300, общежитеи торгови заготовкайн сфере — 1100, халкъа эша товараш хьадеча — 560.

ЦIаьхха а Ростов ювца безам бар. Сатедалийтац заседане дакъа лоацаш хиннача цхьанне: «Ростове даь мел дар геттара кIезига да; хIаьта даьр а тIеххьарча бетта городе «ревизор» воагIа» аьнна хезача даьд.

Л. ШВЕДОВА,
ТАСС корр.

Москва.

Нов. ЯНИНА Г. С. НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

У К А З

«Грозэнерго» системе дукхача шерашка беркате болх барахи республика общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи, иштта ваьча денз 50 шу дизарца дувзаденнеи Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла Янин Геннадий Сидоровича — «Грозэнерго» яхача районни энергетически управлене управляющена.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **С. КОЖУХОВСКИИ.**

г. Грозный.
1987 шера 10 июне.

СУДЕБНИ ДЕША УРОКАШ

Бехке веце а... бехк баьб

ХIанз массехк кIира да Нохч-ГIалгIай АССР Назрановски района милице отдела замполит Даскиев Суламбика Заьудин ше дIаIомавенна милице форма тIа а йоацаш, граждански гIирс бийха лела. Сунженски районни суда решенегIа (дош тахка дIадоладаьча хана денз кхоалагIа решени я из) «служебни полномчел тIехваларах» Даскиев балхара мукъавалийтав.

ГIулакх цу тайпара дIадерзаргхилар-м 1984 шера 28 марте а ховш бар цхьабараш: замполита хала хургда ший моттиге виса. ХIана дагаера из уйла цу хана? ХIана аьлча, цу дийнахьа автономни республика МВД идеологически актива совещани чакхъяьннандаь. Цига дийцар социалистически законность телхаярца къовсам лоаттабеча керда хьаяьча политорганий института лоархIам айбарах.

Совещане къамаьл дир Даскиева а. Сов шаьръенна формулировкаш дIа а кхайсса, цо юхьдуххьал дIааьлар, цунна хетачох, республика МВД-ас кадрай отдело гIулакхера нах харжари уж дIаоттабари тамашенеча принципашца леладеш хилар. Масала, мишта нийсвеннав И. Кокурхаев Назрановски РОВД следственни отдела начальника балха? Цунна-м дукха ха йоацаш учетни карточке дIа а язъеш, строги выговор ма кхайкаьйий, уголовни гIулакхаш тохкаш цIенхаштта законность толхаярах. Е кхы а аргда вай, корта бохабу малар менна волча, машина лелае бокъо лу удостоверени доацача участкови инспектора, вокххагIволча лейтенанта Алероева наькъатранспортни авари ма яьйий. Алероев дIаваккхара яь решени министерства кадрай отделе теркам тIа ца бохийташ йитар, хIаьта участкови инспектор дIахо а молаш ва.

ЧIоагIа тамашийна дар Назрановски трикотажни фабрика хаьхо Газдиев лоацача хана хинна хIамаш. Чухьежача хана цун цIагIара лаьцар цо лочкъадаь ялх эзар сом совгIа мах бола 25 рулон трикотажни полотно. ОБХСС начальника В. Суркова бехке ва е вац кхетаде йиш йоацаш гаьнадаьккхар ший къоал а тIехь хьалаьцача Газдиева гIулакх.

Ховш вар Даскиев ше дер малагIа тIехьле йолаш хургда. Йоккха йоацача республике дукха ба гаргарабараш, вIаши бовзараш-безараш, хIаьта тахан цо гучабоахарех цхьабарий гаргара нах доккхийча гIулакхаш тIа беце а, тайптайпарча инстанцешка уж хьаллаца низ болаш бар. Цхьабакъда, цу тайпара хьал кхы дIахо ла йиш йоацаш хиларах чIоагтIа тийша хиларо, ший должносто бакъдар дувца ше декхарийла велга кхетадаро тIехьагIа хургдолчох кхера а ца кхераш, майра а ира а къамаьл дувцийтар цунга.

Замполит ше дийцар лергагIа кхоачащдеш хьавера. 1985 шера, январе Назрановски РОВД болхлой аттестаци хилар. Кулгалхоша а партбюрос а тIаийцача решене тIа йоахар, военизированни охрана отделене начальник Б. Добриев, следственни отдела начальник И. Кокурхаев, ГАИ вокххагIвола инспектор М. Белхароев, ОБХСС начальник В. Сурков шоаш болча моттигашка дIахо лелабе йиш яц.

Аттестационни документашца хинна истори къастача, бокъонца долча къамаьла тема а хинна дIаотта йиш йолаш дар. ХIаьта вай цох дувцаргда духхьал цхьан гIулакха — милице райотделера хьал унахцIена дерзадар юхатеттара механизмо болх мишта баьб яхача деша теркам тIабахийтар духьа. Дага а доацаш, комиссе решенена вето тIайиллар парте райкомо, цига РОВД кулгалхоша лерхIачох еррига информаци йолаш а цунна раьза болаш а хиннабале а. Цу гIулакха обком юкъегIорта езаш хилар. Проверка йинча гучадаьлар, РОВД решени нийса йолга.

Цигга хьахилар тIехьагIа из хьабаста милице, прокуратура, суда болхлоша дукха а низ тIабахийта безаш хинна шод. ДIадоладелар из Б. Добриева — «халахетар» хиннарех цхьанне — республика чурча гIуллакхий министра цIерагIа шу хьалха хинначен ца зувш дисачеи гIулакхех рапорт яздарца. Цо хоам бора замполита Даскиева указанегIа бокъо йоацаш лаьца а хиннав, ханна йолча изоляторе бархI сахьат а даьккхад гражданина Горбакова, аьнна.

Фу маIан долаш дар селлара тIехьадаьккха дагардар хьадувцар? Аьлча, бокъо толхаяьй хIама яккха дагадолаш: рынке Горбакова йохкаш хинна джинсови хачи хьа а яьккха, шийна йита. Сона цхьаккха Горбаков бIарга а вайнавац, малав а хац яхаш замполита яхар тIаэцанзар. ЭгIазбахарагIа цхьание а теркалдацар массанахьа а бIехвенна Добриев бокъо бахьан къовсам лоаттаберг а хинна цIаьхха дIа хIана эттав. Зе хинна Горбаков йIаьххача хана йист ца хулуш хIана Iийнав, бокъо йоацаш ше хьувзаварах цхьаннахьа а хIана леткъавац? Хьан хьийхад цунна замполит хIама яккха дагахилар гучадоаккхаш лоткъамаш де аьнна? Уж дерригa хаттараш прокуратура следователаша цу сахьата де ма доагIарий (дош техкад массехк прокурорски болхлочо). Е, кIезигагIа хилча а, массехк бутт баьлча хIаьта а, оакхал вIаштIехьдаькхача Б. Добриева шин рецидивистаца доккха зулам даьчули цунна суд яьчули тIехьагIа.

Вай хьоадергдац замполит бехке хилар хьа ца хьокхарах дош юха а следстве дохийташ судо хьалхара дийца ши дош. ХIаьта саг бехказа хIана валийтанзар? Укхаза къаьгга гучаьлар дукхача хана денз чIоагIъенна латта судебни практика. МоллагIча юристо кхетаеш ма йий «Бехке ца хиларах бехказа валийта» яха формула. Нагахьа санна бехке хилар дIахьекха деце, цунца дIахьокхаш да бехказа хилар. Из да визза бакъвар йизза йола реабилитаци. Судаша цкъаза хаьдда позици лацац.

КхоалагIа судхо С. Бабиева хиннай цхьанна хIамах шек ца йоала саг, замполит бехке хиларах тешаш а яр. Сенах? Полномочеш тIехъяхарахи джинсеш шийна йитарахи? Суда соцам тIа шоллагIча «зуламах» цхьакха хIама ца дувце а, фактически из бехке вир цу тIехь а вокхан тIехь а. ХIана аьлча, нагахьа санна дагалаьца цхьа хIама хиннадеце, хIана даьд цо из. Иштта я логика. Судахо шекьялланзар деша юкъе ши документ — Назрановски РОВД эпсарий сий лакха лоаттадара хьакъехьарча суда решене тIара дола кIайча каьхата тIа Iаьржача шаькъаца Горбаков лацарахи цунгара джинсови хачи дIаяккхарахи бехке зIамагIвола лейтенант М. Яндиев, вокххагIвола лейтенант А. Сайдаев ва, аьнна яздаь выпискаш йоллаше а, из бахьан долаш шаккъе бехктокхаме эзавар.

Шек хиланзар С. Бабиева Даскиев хьаллоацаш тешал деш лоткъамаш депутатски комиссе беррига членаша дича а. Шийна халахетар хиннача цу дийнахьа замполит цIаккха ца къасташ депутаташца рынке хиннав, милице отделе вIалла вена а вац.

Бакъда, Нохч-ГIалгIай АССР прокурор А. Ростов волча варах хьаштдолча дерригача хаттарашта жоп хиланзар. ХIаьта а безам бар правоохранительни органашка наггахьа мара нийслуш доацача милице политболхлочоа низ барах Александр Ивановича хетар миштад ха.

— ХIаа, сона из дош довз, суда решени нийса а хет, — аьнна вIалла шекволаш жоп делар А. Ростова. — Фу хилча ловра хьона? Цун указанегIа законагIа доацаш лаьца а лаьца, хьа ца хецаш кхо дин бийсеи яккхийтай сагага...

ЭгIазвахарах е болх дукха хиларах, дош кIоаргга ца довзаш е шийна караболча наха нийса йоаца информаци ялар бахьан долаш йир нийсаза дукхагIа Горбакова лаьца яьккха ха Александр Ивановича ха хала да. ХIаьта прокурорага из тайпа хIама товш дац.

ДоккхагIа маIан долаш дар Нохч-ГIалгIай АССР чурча гIулакхий министраца Ю. Ю. Мищенкоца са хинна къамаьл. Министра цу сахьате а вIалла шек ца воалаш а аьлар, замполита дош прокуратура болхлоша хьалхxе а цаI дагалаьца даь хIама да, аьнна хет шийна.

— Оаха Даскиевга аьннадар дош кIаьдар духьа кхыча РОВД вохийтаргва. Из принципиальни саг ва, раьза хиланзар.

— Кхычахьа хьожавара, аз кхетадечох, цхьа бахьан хила деза.

— ХIаьта замполита балха тIа кхоачамбоацараш тоаргдолаш да.

— Мегаргдеций нийсагIа а хоадамболлашагIа а ала?

— Юрий Юрьевича цхьан юкъа уйла йир, тIаккха аьлар:

— Масала, цун вIаштIехьдаланзар коллективера групповщина цIенъяь дIаяккха, морально-психологически бaрт-хьал тоаде.

ТIаккха министра дагадохийта дезаш хилар дIадахача шера декабрь бетта хиннача парте Назрановски райкома пленуме (хIаьта цу хана-м Даскиев замполит волаш болх беш вар), милице райотделе хила йоагтIаш йола порядок яьй, боагтIача хьисапе болх бара эша нравственни атмосфера хьахилийтай аьнна юххера а официально хьакхайкадаьлга. ХIаьта из санна йола информаци ма кхаьчарий министерствера а.

— Нийса да аьнна, — раьза хилар Юрий Юрьевич,— хIаьта, кхетаделахь, Даскиевна коммунисташца тарвала ханзар.

Иштта деннача жопо цецваьккхар, кхыметтел уйла а чуйоссайир прокуратурацара гIулакхаш толха ца дар духьа министра тIехьашка вала лаьрхIа хиннад-те. ХIана аьлча, райотдела коммунисташ кхозза хиннача шоай собране раьза хиланзар Даскиев партера дIаваккха. ТIеххьара собрани хулача хана КПСС райкома оргтодела заведующе И. М. Муцольгова инициативагIа ден повесткана юкъедихьар кхы цхьаькха дош: «Коммуниста З. С. Даскиева персональни гIулакх». ХIаьта предложени а елар: Сунженски района халкъа суда решени хинна хиларца дувзаденна, замполита служебни декхарех из мукъа а воалийталва, КПСС мугIарашкара дIа а воаккхалва, аьнна. Собрани чIоагIеи дукканеша къамаьлаш деши хилар. Юха а коммунисташа решени йир: КПСС мугIарашкара З. С. Даскиев дIаваккхарах долча дешага ма хьожалда, лакхе латта инстанци пригоорага хьажжалца. Цу предложенена тIехьа кулгаш айдир 20 коммунисто, духхьала цхьаккха вацар. Духьала а тIехьа а воацаш хилар шиъ (царех цаI — замполит ше).

Шийна карарчун моральни гIулакхий лакха мах бу министерства политотдела начальника А. М. Эштиева. Партийни органаша еннача направленех милице болх бе волавелар коммунист З. Даскиев. Лакхера образовани а йолаш, юртбоахама производства экономист вар из. РОВД политически балха бехктокхамеча участке вахийтара рекомендаци елар цунна, нравственни даькъе чIоагIа, гIулакхах кхеташ, принципиальность йолаш саг хиларах тарра. ХIаьта из хьежавар гIалат долаш хIама а дацар, партсобране решене цIаькха а хьахьекхар из. Цул тIехьагIа хиннар ер дар. КПСС райкома бюрос цун гIулакх дувца а ца дувцаш, партера дIаваьккхар З. Даскиев.

Из дерригa а хинначул тIехьагIа са къамаьл хилар КПСС Назрановски райкома оргтодела заведующеца И. М. Муцольговца.

— Даскиева балха хьакъехьа ераш ма йий аьнна претензеш яц тха, — йоах Махьмада Iисакха, — райкомо хьожаваьвар из цу балха тIа. Цхьабакъда, тхо кхы де хIама долаш дацар: нагахьа суда решени хилча, тхо декхарийла да цун партийноста дош къоастаде.

— ТIаккха хIана даьд оаш из, цун гIулакх а ца дувцаш?

— Оаха Даскиев вийхавар бюро, хIаьта цо цига ва тиганзар.

...Из а тахка дезаш хилар. Бакъда, цун персональни гIулакх дувца лаьрхIача бюро заседане вийха хиннав из. Даскиев цIагIа хиланзар: из Къулбаседа ХIирашкахьа вахавар цамогаш йолча наьнага хьажа. ХIаьта из тIакхаьчар цIагIарча лазарета: нана чIоагIа дог лазадаьнна уллар, цIенхаштта цамогаш хинна яр йиша. Цу ханна райкомера курьер кхаьчар из бюро хьехаш.

— Гуш ма-хиллара хIанз ва йиш йолаш вац со цига, — аьлар Даскиева.

Из кхетадир теркал ца дар, ца безам, ца лархIар санна... Кхы малагIа дешаш аргда амбици котъяьлча. Долче, Даскиева дешах лаьца тIадам оттабе лаьрхIар. Из отта а бир...

М. МИХАЛЬКОВ.
тха соб. корр.

г. Грозный.

(1987 шера 10 июне арадаьннача «Советская Россия» яхача газета тIара).

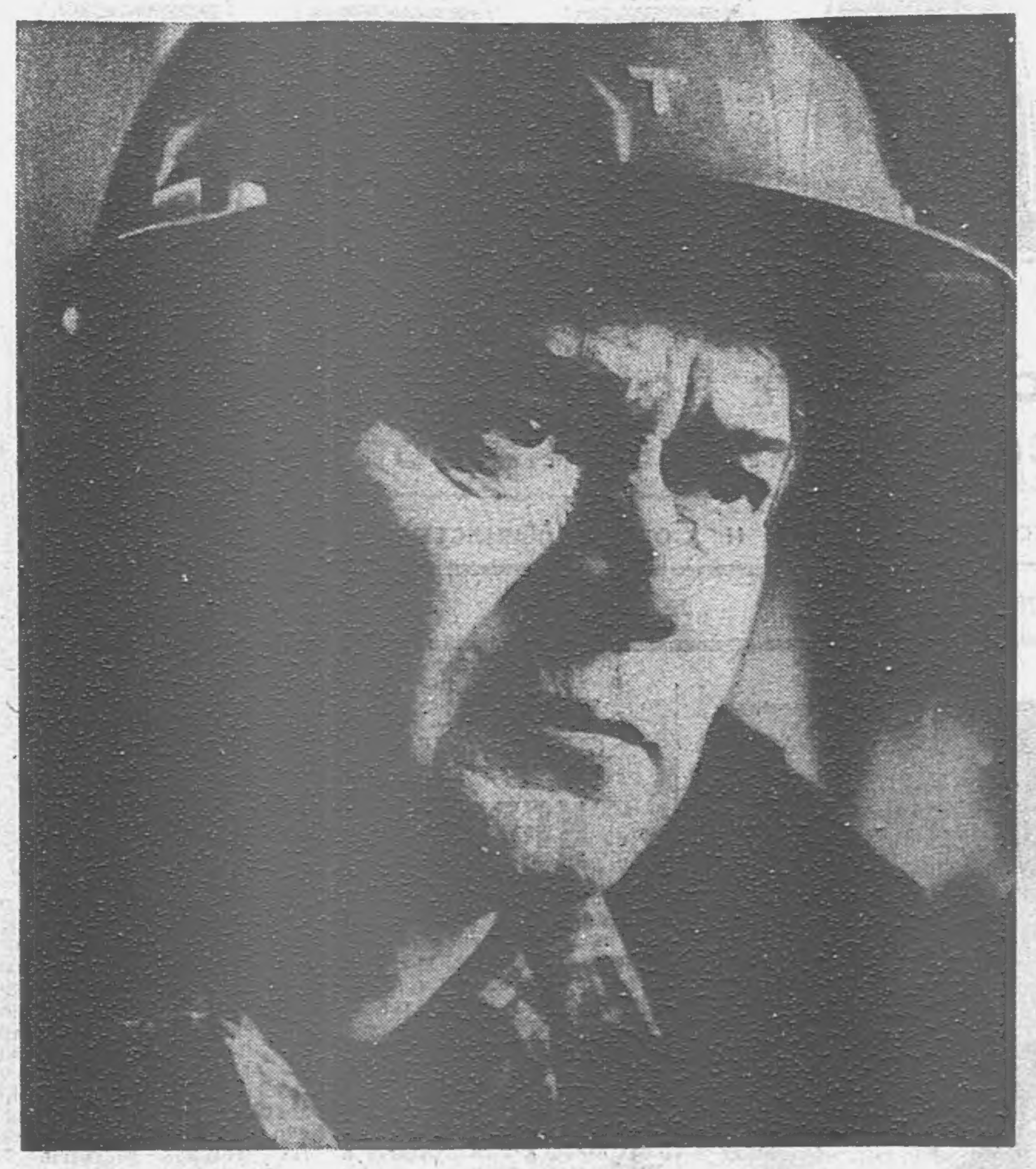

СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода № 131 йолча цехе меттел ерригача предприяте а эггара дикагIа лоархIаш вола слесарь ва Гамзатов Авалу Хадисович. Цу профессех цхьан моттиге цо къахьега 25 шу дизад. Цу шерашка ший балха тIа Iальмате йоккха опыт Iоаяьй цо. Из дог раьза долаш дIа а йовзийташ, цо хьалкхебаь говзанчаш итташ ба. Шоай хьехамча санна тIехдика производственни хьокхамаш а доахаш къахьегаш ба уж хIанз. Царех доккхал ду Авалу Хадисовича.

СУРТА ТIА: слесарь А. Гамзатов.

С. ХУГАЕВА сурт.

КЪАХЬЕГАМА ХЬАЛАШ ТОАДЕШ

Парте XXVII съезда, КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленума решенеш тIа белгалдаьккхад сага фактора лоархIам айбелга, болхлой творчески низ хадданза дегIаахара дукхагIа теркам тIаахийта безаш хилар.

Хоалуш лакхденнад болхлой алапи Карабулакерча химреагентий заводе. Нагахьа санна цхьайтталагIча пятилетка шерашка юкъера лаьрхIача хIара болхлочо бетта 173 сом алапи эцаш хиннадале, хIанз 187 сом эц. ШийтталагIа пятилетка чакхъялале заводчаний алапи кхы а лакхлургда, дукхагIча даькъе из де таро хургья боахама доалдара кердача формага довларах. ХIаьта цу гIулакха кийчо е тхо доладенна дикка ха я. ХIанзлехьа болхлой моттигашта аттестаци елга чакхдаьккхад. Из бахьанце 54 болхлю кхычахьа къахьега ваха йиш йолаш мукъаваьннав. Переаттестаци яьй инженерно - технически болхлошта а.

Дукха хIама ду заводе наьха вахара хьалаш тоадара тIадерзадаь а. Укх тIеххьарча шин пятилетка шерашка хьалдаь эксплуатаце дIаденнад дукха квартираш йола пхи цIа, массехк коттедж. ЦIеноша дIалоаца моттиг 10 эзар квадратни метр я. Укх пятилетке хьалде лаьрхIа да кхы а дукхаза вIаштIардаь шиъ цIа.

ШийтталагIа пятилетка чакхйоалаш вIаштIехьдаргда тха завода беррига болхлой квартиращца Iалашбе.

Цунца цхьана наьха хьашташ диззагIа кхоачашдара заводе кхайкаьй халкъа эша товараш дукхагIа, дикагIа арахецара тIаерзаяь конкурс. Соахка новрий борц дIабийра оаха. Цох боккха пайда баьлар предприятена. Цул совгIа халкъа эша товараш арахецара мехкдаьтта промышленноста министерства чIоагI а яь, перспективни план я заводе. Цу планах 1987 шера 139 эзар сома маьха уж товараш арахеца дезаш да тхо, хIаьта 2000 шерага кхоачаш цар боарам шозза дукхагIа хургба. Из проблема къоастаеча отраслевой Iилман институташа гIо дарга сатувсаш да тхо.

Боккха теркам тIабохийт оаха заводерча наьха бытовой гIулакхаш тоадара. Дукха ух болхлой тха гIишлон участке цхьацца дехараш деш: цIагIара уйнаш, наIараш, корий рамаш тоаелга дехаш. Штукатурни, бетонни балхаш дара заказаш а тел.

Заводе практика а хинна дIаэттад нах бахача цIеношка бытовой гIулакхаш делга, соцкультбыта объекташ хьалъелга.

Сага фактор. Таханарча дийнахьа чIоагIа лоархIам болаш я. Дукха ха йоацаш завода шин цеха кулгалхоша дувцачунга ладувгIаш хилар со. Цхьанне лерхIачох хIара болхлочунна яла езаш йола преми а луш, хIаранегара доаггIаш дар хьадехаш болх хьабайта безар. Вокхо йоахар, болхлочун ший къахьегамцара безам лакхбе беза.

Практико хьахьокхачох, тела премеш кIезигъярах е кхыдола бехкаш дарах дукхагIа йолча хана къахьегама овсарле лохлу. ХIаьта лерттIа къахьегама хьалаш, наха кхетам балара болх дика лелабеш хилча, дисциплина чIоагIлу, беррига болх а дикагIа дIабода. Масала, соахка инженерно-технически юкъерча звено болхлой хувцабалар 1981 шераца нийсдича 11 процентагара 9 процентага кхаччалца лохденна да.

Тха заводера къахьегама хьалаш тIаювха спецовкаш, балхара ваьлча лувча моттиг эшаш да. Заводе йолаш я барзкъаш хувца моттигаш, душевойш, кхалнаха лаьрхIа гигиена цIа.

Болхлошта дIайха даар хургдолаш, къаьстта сменагIа балха болчарна лаьрхIа заводе йолаш я цкъа ховш 50 саг Iоха моттиг йола столови. Белгалдаккха ловра из тха болхлоша шоаш хьаяь хилар.

Тха заводера, дукхагIбола болх хала, низ дукха дIабодаш ба. Цудухьа даьд уж балхаш къахьегамхошта столове хIама данийтарал совгIа, салаIа а моттиг хургйолаш. Наха бе-башха ца хеташ яц гонахьара хозал, эстетика, лакха культура. Уж а да овсаре болх бара эша къахьегама хьалаш.

Специалисташа белгала доаккхаш махиллара, дукхагIча хана фега хилар эггара дикагIа салоIилга лархIа мегаргдолаш да. ТIаккха завода коа дукха я гаьнаш, зизаш.

Иштта Iемаб заводчанаш шоашта цIагIа эшача кхачан заказаш де. Уж хьалаш а Iалашдаьд заводе. Делкъа хана моллагIвар шийна эшаш дола хIама, заводерча фермера шура, теплицера баьцадаараш, кхыдола дaараш эца заказ де йиш йолаш ва. Хеталу, доккха гIулакх дац из ,аьнна, вешта цох боала пайда-м боккха ба.

Каст-каста заводе хул салаIара сайренаш а.

Заводе дукха гIулакхаш ду культура, бытовой, социальни хьалаш тоадара. Цудухьа хIара болхлочун къахьегама а политически а хьинар айлу.

А. СИНЧИНОВ,
Карабулакски химреагентий завода ПТО начальник.

СЕЗОНА— лерттIа кийчо

ХьатIакхоачаш я консервщикашта эггара халагIа йола ха. Кастта йолалургья Грознера консервни завод керда хьадоалаш дола баьцадаараши соми чакхбаккха. Юбилейни шера доккхий толамаш даха лаьрхIад цун коллективо. ХIаьта хIанз кердача сезона кийчлуш, сихъенна ремонтни балхаш деш я предприятера коллектив.

Укхаза оттаьй ремонт яра график. ВIашагIъеххай ремонтни бригадаш. Цу графикагIа 26 производственни объект тоае еза, хIаьта тахан царех 20 объект тоаяь кийча я. Бакъда цхьайола материалаш эшаш хиларах графикал кIеззига тIехьабисаб ремонтникаш. ХIаьта а керда сезон дIайолаялале дог тийша ба уж завод кердача сезона кийча хургхиларах.

— Кердача техникана наладка еш я специализированни монтажни ремонтни управлене (СМРУ) монтажникий бригадаш. Ала доагIа укх шера дукха оборудовани цар хийцалга. Иштта, хьалха хинна «АВ-4» яха автоклаваш кердача «БУ—КАВ-4» яхачарца хийцай. ЛакхагIа я цар къахьегама овсарле, тIаккха автоматика дукхагIа хиларах къахьегама хьалаш я аттагIа хул. Керда оттаьча машинашта юкъе я моечни яраш а.

Соахна эггара дукхагIа ремонт эшаш яр консервни цех. Цигара моша горошек, кабачкови икра, нарсаш яша йоахкача линешта эшаш йола ремонт чакхъяьннай, хIанз наладочни балхаш деш ба ремонтникаш.

Мишта чакхйоалаш я шун ремонт яхача хаттара иштта жоп делар керттерча инженера Таршухаджиев Абубакара:

— ХIанз-м беррига йистедолаш латт. Укх шера завод дукха дикагIа кийча хургья соахкарчул. Из гуш да укх шера даьча ремонтни балхашка хьежача. Тха балха тIа эггара новкъагIа дар да хьалха хинна самалаш, гIулакхаш, цхьабола нах перестройка наькъа тIа бовлара дукха сагота ца хилар.

— Абубакар Абдулаевич, вайна ма харра, консервни завод сезонагIа мара болх беш яц. Мишта карагIдоал шун хIара шера кадрови дешаш къестаде?

— Кулгалдеш йола звено тха массаза яр я. Иштта болаш ба керттера специалисташ а. Укх шера тхоай заводе кийчбаьб саха варщикаш, стелирезатораш, обжарщикаш, иштта кхыбола, хьалха ца тоъаш хинна специалисташ. Дика новкъостал дергда тхона студентий стройотрядаша а. Белгалдаккха безам бар са укх шера оаха студентаашта дика кийчо яьлга. Тоаяьй уж бахаргбола лагерь. ВIаштIехьъяьхай цар къахьегаргдола моттигаш. Раьза хургба аьнна хет сона тха къона новкъостий. Боккъалдар аьлча, хьалхарча шерашка дукха раьза хилацар уж заводера къахьегама хьалашта, алапена. ХIаьта соахка стройотряда кулгалхоша каьхат яздир тха завода администрацена баркал оалаш. ХIанз массе а хана иштта тIаэца лаьрхIа да тхо студенташ.

Кхыча болхлошта лаьрхIа дукхха гIулакхаш даьд, деш а да заводе. ХьаелларгIйолаш я химчистка приемни пункт, парикмахерски. 3 сменагIа болх бергба столове. Кхачах луш бола мах 30 процент заводо ший кассера дIалугболаш гIулакх даьд.

Кхоачамбоацараш а да заводе. Царех лархIа деза викельни гIозарч деш йолча цехе дукха брак хилар. Оборудовани тиша хилар да цун бахьан. Ерригa брак пайда ца эцаш дIакхосс укхаза. Нагахьа санна уж изделеш ахьа хьайра яларе, уж цIаьнхаза а производствана юкъейоалае йиш яр, Ала доагIа, цу цехе къахьегама хьалаш геттара во долга. Цхьан тайпара хувцамаш ца дича даргдац укхаза. Цун уйла е еза ха хьатIаэттай завода кулгалхошта, общественни организацешта.

Дукхача моттигашка дIакхоачаш, дика йовзаш, чIоагIа дIаэцаш я Грознерча консервни завода продукци. Цох боккха толам лоархI предприяте коллективо. ХIанз беррига низ тIабахийта лаьрхIа я из ший толамаш тIа-тIа дикагIа хилийтара.

Б. ЖАБРАИЛОВ.

СИЙЛАХЬ-БОККХА ОКТЯБРИ НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕИ

АЛАН ШЕРАШ

1917 шера февраль бетта Россе котъяьлар шоллагIйола буржуазно - демократически революци. Владимир Ильич Ленина яздаьд: «Массехк дийнахьа Россех хьахилар тIема хьале дунен тIарча моллагIча мехкал дукхагIа мукъайола демократически буржуазни республика» (т. 41, оагI. 12).

Стари промыслашкарча болхлошта 5 март тIакхаччалца ханзар пачхаьалдеш дола РомановгIар цIа дIадаьккхалга. Цу событена хетаяь Грозне болхлой йоккха митинг хилар, 15 сагах латта болхлой депутатий Совет а вIашагIтехар. Советаш вIашагIтехар мехкдаьтта промыслашка а. Болхлой, салтийи -казакийн Грозненски Совете хьинаре болх беш бар большевикаш Анисимов, Погорелов, Ворожев, Филатов, Носов, Тымчук, Бакулин, кхыбараш а.

Март чакхбоалаш Грозненски большевистски организаце собрани хилар. Цига хержар Н. Анисимов керте волаш йола партийни комитет. Хьулалуш хинначара хьагучаяьнна Грозненски большевистски организаци нах тIакхеташ хиларца сихха йоккха хулар. Апрельски конференци хулача хана 800 саг вар цунна юкъе. Грозненски большевикаша Грозненски мехкдаьтта промыслай района къахьегамхошта юкъе хьинаре организационно - массови болх дIаболабир.

Август бетта хьайниллар РСДРП(б) VI съезд. Из ха тIаотташ Грозненски большевистски организацена юкъе вар 1800 саг. Грозненски большевистски организацегара вахийта съезда делегат Н. Анисимов вар.

РСДРП(б) VI съезда решенеща хьалхле а лелаеш, Грозненски партком боккха болх бир контрреволюцеца къовсам лоаттабара революционни низаш оарцагIдоахаш. Грозненски Совете йиллар Н. А. Анисимов председатель а волаш тIема-революционни комитет. Городе вIашагIтоха йолайир болхлой дружинаши ЦIеча гварде отрядаши.

Петрограде Октябрьски герзаца кийчъяь восстани хиларах 2 ноябре хоам бир Н. Анисимова Грозне гарнизонни, полковой, ротни комитетий собране. Цо цига дийцар ше делегат хиннача Советий II-ча съезда решенеех. Собране дакъа лоацаш хинначар тIанийцача резолюце тIа йоахар: «Собрани йизза теш депутатий Петроградски Советах, из эггара хьалха кхайнкаше бе герз а делла революци Советаши лорае кийча а я».

1917 шу чакхдоалаш Совета революционни низаш мелде каьлар казакий-лоамарой контрреволюце. Грозный контрреволюце Iаьдала караяхар. Городера арадала дезача эттар эскара доакъоши болхлой организацеши. Партийни комитета решенегIа Н. Анисимов къайлагIа городе Ставрополе дIавахар.

Хьулалуш Грозне большевикаша лорайир шоай организаци. Контрреволюцена духьала къовсам лоаттабара нах вIашагIтохаш дукха болх бора. 1917 шера ноябрь бутт чакхбоалаш С. И. Тымчук керте а волаш керда партийни комитет хержар. Партийни комитета члениш каст-каста лоаман юрташка, казакий станицашка ухар, цига цар агитационни болх бора, болхлойи гарнизона салтийи митингаш йора.

1918 шера Терски областе дIакхайкадир Советий Iаьдал. Бакъда контрреволюционераш совцаш бацар, боккъонца духьалбовла кийчлуш бар уж. Грозненски пролетариат революцена карагIдаьннар лораде кийчлуш яр.

Грозне ЦIеча Эскара командующе М. Левандовске яздора: «ВIашагIтеха вербовочни комиссеш добровольцаш гулбе йолаелар. Дукха дIадоаржадаьча тIахьехамашеи этта ха дIайовзийташ долча каьхаташеи тIаувзар шоай лоIаме революци лораергйола нах...».

Касталашха Грознена бIаргабайра города улицашка гIолла занятешка уха цхьан тайпара форма йолаш хоза барзкъаш дийха, фуражкех цIе ленташ хьерча, значокаш йоахка, оркестр йола нах — ЦIеча Эскара гIашлой, дошлойи артиллерии. Цар цецбаьхар мешанаши контрреволюционераши. Цу хана денз чIоагIача кIийлен тIа отт Советий Iаьдал!

11 августе Грозне дIаболабелар БIаь дийнахьара тIом. Кхаь беттал совгIа йолча хана ЦIеча Эскара доакъош духьала лаьттар Бичерахова кIайча казакаша беча тIема, уж боха а бир. «Грозненски ЦIеча Эскаро тахан контрреволюционни бичераховски офицерски бандашта меттахьа хIама техай, Грозненски станицера уж лелха а еш», — яхаш В. И. Ленинга телеграмма яхьийтар Г. К. Орджоникидзе.

1919 шу долалуш Деникина белогвардейски эскара оагIонгахьара боккха кхерам тIаэттар Нохч-ГIалгIайченна. Грозне болхлой йоккха йоацача отрядашта магандар боккха низ болча цу эскара духьала латта. 2 феврале цар йитар город.

Грозне вIашагIтехар пхе сагах латта Грозненски большевистски подпольни комитет. Цун председатель вар К. К. Лазовацкий.

Партийни комитето коммунисташтеи парте боацараштеи юкъера хьакъоастабир нахаца бувзам лоаттабараи разведка яраи эша нах. Царга гIолла бувзам лоаттабора партизански отряда командираца Н. Ф. Гикалоца, белогвардейцашта юкъе хиннача шоай нахаца, цар хоам бора Грозне а цул арахьа а долча хьалах.

Подпольни партийни комитета секретарь хинача И. Червяковна дагадоагIа: «Селевко Лазарга гIолла комитета йиш хилар белогвардейций типографе массехк листовка кепатеха арахеца. ХIара листовка кепатеха яьлча, цун набор дIаяккха йийзар тха печатник гуча ца валийта».

1920 шера январь бетта парте Кавказски краевой комитетои XI ЦIеча Эскара командованеи деррига революционни низаш тIемеи политическии цхьан организаце вIашагIтехар белогвардейцашта духьала къовсам лоаттабара. Деникинцашта духьала массанахьа а восстани яра кийчбала болабелар. 17 марта Н. Ф. Гикалос приказ делар массанахьа а духьале е, аьнна. Нохч-ГIалгIайчене Советий Iаьдал оттадир..

Къахьегамхой боахам меттаоттабе болабелар. Цу хана мехкдаьтта чIоагIа эшаш дар. ЧIоагIа беха бар машинникъ. Наха шоаш ца кхобеш къахьегар.

Массехк дийнахьа цар тоабаь баьккхар машинникъ, долче, мехкага мехкдаьтта кхачийта вIаштIехьдаьлар, В. И. Ленина 50 шу дузача дийнахьа Грознера Москве дIаяхийтар мехкдаьттах етта 46 вагон йола поезд.

Боахам меттаоттабеча хьинаре дакъа лаьцар къахьегама Кавказски Эскара бIухоша. «Кавказски къахьегама Эскара болх лаьрхIа варгвоацаш ба, — яхаш яздора «Правда» газето 1920 шера 13 июне. — ХIара дийнахьарча цун сводкаша дIалоац хIама ца эшшаш кепайоазон лист. Физически болх барал совгIа, Кавказски къахьегама Эскаро боккха просветительни болх а бу. Транспорт вIаштIехьъяккхар хьалхарча моттиге лоаттаду».

Шераш дIаихар... Ленински къаман политика кхоачашъярах. Нохч-ГIалгIайченах мехка индустриальни дегIаена район хиннай. Сиха дегIаухар дукхача доакъоех латта халкъа боахам, хьахулар керда промышленни районаш. Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дизара накъаболхаш республика къахьегамхоша боккха болх бу КПСС Центральни Комитета январски (1987 шера) Пленума решенеш кхоачашъеш.

В. ДЕРИГЛАЗОВА,
КПСС Нохч - ГIалгIай обкома партархива Iилман болхло.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА МАССАЗАРЧА КОМИССЕШКА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Планово-бюджетни комиссе заседани хилар г. Грозне. халкъа депутатий Октябрьски районни Совета исполкомо район комплексни экономически социальнии дегIайоалаелга предприятешеи организацешеи Iалашдеча кулгалдара хьакъехьара дош дувцаш.

Комиссе белгалдаьккхар, партийни органаша кулгал а деш, «КПСС XXVII съезда решенешка хьежжа социально-экономически дегIаухилга сихдара халкъа депутатий Советий лоархIами бехктокхами дIахо а лакхбара де дезарех бола» КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиумеи СССР Министрий Советеи соцам кхоачашбеш, Октябрьски райисполкомо шерра организаторски болх белга.

Промышленни потенциалах дикагIа пайда эцара, предприятеш 2 — 3 сменагIа болх бе яхара, болхлошта аттестаци яреи балха моттигашта рационализаци яреи, физически къахьегилга кIезигдара, балха ха кIезигагIа йоаийтара тIадерзадаь гIулакхаш ду.

Массазарча комиссей производственни депутатий группай болх вIашагIтохара дукхагIа теркам тIабохийт. Хьалъеча соцкультбыта объекташта тIачIоагIбаьб бехктокхаме партийнии советскии болхлой, ялх депутатски пост. Лакхлуш ба цар лоархIам, райсовета сессешкеи исполкома заседанешкеи дувца дешаш кийчдеча хьинаре дакъа лоац.

Цунца цхьана НГIАССР Лакхехьарча Совета комиссе белгалдаьккхар, районни Совето а цун исполкомо а предприятешеи организацешеи планови заданеш а социалистически декхараш а кхоачашдара ледара влияни еш хилар, резерваш гучаяхара царна кIезига новкъостал деш хилар. Цхьайолча предприятешкеи организацешкеи къахьегама а быта а хьалаш тоадара йоагIаш йола йоакхо яц. «Силуэт» объединене, Нохч-ГIалгIай химически заводо, кога гIирс беча фабрикас, кхычар продукци маьхалъяккхара, къахьегама овсарле лакхъяра, пайда бара, продукцега дIадодар лохдара заданеш а договорни декхараш а кхоачашдац, финансови дисциплина телхаю.

Районни Совето коллективаш социальни дегIайоалаяра йоагIаш йола йоакхо елга хьадехац «Грознефть» объединене, гIишлош еча Нохч-ГIалгIай управлене, машиннаькъа Грозненски отделене, моттигерча промышленноста министерства кулгалхошкара города боахам дегIабоалабара юкъе дакъа лацац.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета планово-бюджетни комиссе халкъа депутатий Октябрьски районни Советан цун исполкоман могадир социально-экономически дегIаухилга сихдара хьакъехьара халкъа депутатий лоархIам а бехктокхам а лакхбара дешах йолча парте XXVII съезда решенещцеи парте а правительства а соцамцеи хьалхле лелаеш, комплексни экономически социальнии дегIаухилга Iалашдара организаторски болх тоабелга, общественни производство дегIаухилга сихделга, цун эффективность лакхъелга, къахьегача коллективай а бахача наьха а социальнии бытовойи хьашташ кхы а диззагIа кхоачашделга, советскии боахамеи органий балха тIа демократически гIулакхащ кIоаргдара юкъе хьинарегIа дакъа лоацалга.

* * *

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совето республика халкъа боахам ресурсаш-ца Iалашбара массазарча комиссе заседане дийцар халкъа боахаме материальнии энергетическии ресурсай кхом бара хьакъехьа халкъа депутатий Старопромысловски районни Совето беча балхах дола дош.

Комиссе белгалдаьккхар, района советскии боахамеи органаша экономика интенсивни дегIаахара новкъа йоаккхаш, производственни потенциалах рационально пайда эцаш, ресурсай дерригача тайпай кхомбеш цхьабола болх баь хилар.

Района предприятешка материальнии энергетическии ресурсаш кхояра тIадерзадаь гIулакхаш ду. Цунна тIахьожам лоаттабу комиссе.

Къахьегамеи производственнии дисциплина чIоагIъяра тIехьа къовсам лоаттабар бахьан долаш дIадахача шера 251,6 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 1524 гигакалори йIовхала энерги, 227,8 тонн условни доагор кходир.

Районе теркам тIабохийт гIулакхага дIайолхача отходех халкъа эша товараш хьадара. Из де лерхIаш «Чиснабсбыт» объединене йиллай «Восход» яха кооператив.

Цунца цхьана депутаташеи комиссе членашеи белгалдаьккхар, цу хьакъехьа беш бола болх хIанз а партеи правительстваи дIа ма деххара ца хилар.

Цхьайолча промышленни предприятешка изделеш хьаеча дукха металл дIаухийт, производствана ледара юкъекхувл энерги кхоеш йола кIезига отходаш хулийта а вIалла ца хулийта а технологически процессаш. Дукхача предприятеша кхоачашдац рузкъан кхом бара декхараш. ЙоагIаш йола йоакхо яц отходех товараш хьадара. ХIаьта продукци во а йолаш арахецача предприятеша доккха зе ду пачхаьалкхенна.

Электроэнерги, Iалама газ, доагор зехьа доадеш моттигаш я районе. Исполкомо цIенхаштта тIахьожам лоаттабац уж ца йоаяйтара. Цу лостаме массазарча комиссеша, депутатски группашеи посташеи беш бола болх дика тоабе безаш ба, хила доагIа гIулакх латтац царнеи халкъа тIахьожам органаштеи юкъе.

* * *

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссе халкъа депутатий Старопромысловски районни Совета могадир белгалдаьха кхоачамбоацараш парте XXVII съезда, КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленума решенеща, КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи соцамца хьалхле а лелаеш, дIадоахилга, доагора-энергетическии кхыйолчеи ресурсех пайда эцара эффективность лакхъелга.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Iалам лорадареи Iалама ресурсех рациональни пайда эцареи массазарча комиссе заседани хилар Шаьла района Чир-Юрта поселкови Советои цементни завода администрацеи Iалам лорадара законодательство кхоачашделга Iалашдара хьакъехьа беча балхах дола дош дувцаш. Массазарча комиссе белгалдаьккхар, Iалам лорадара законодательство кхоачашделга Iалашдара хьакъехьа партеи правительстваи решенешка хьежжа, Чир-Юрта поселкови Советеи цементни завода администрацеи цхьадола гIулакхаш деш хилар. Цох дола дешаш дувц Советий сессешка, исполкомий заседанешка. Цементни заводе оборудованена ремонт яьй дом гIеттаргбоацаш. Цу гIулакхага соахка дIадахийтар 345 эзар сом. Уж а кхыдола а гIулакхаш дар бахьан долаш шера 198 тонн кIезигагIа хилар Iалам толхадеш йола хIамаш.

Цунца цхьана шоаш къамаьлаш деш комиссе членаша белгалдаьккхар, Iалам лорадара законодательство кхоачашдара даькъе Чир-Юрта поселкови Советеи цементни завода администрацеи беча балха тIа кхоачамбоацараш хилар. Из бахьан долаш зене йола хIамаш феца дIаярж. Кхесташ йолча пишкий установкашкара сахьата арабоал 20 — 25 тонн хиллал дом. Цу тайпара XI пятилетке феца дIанийра 120 эзар тонн дом. Цементни демо меттаоттаде йиш йоаца зе дир гонахьарча хьуна.

Нохч-ГIалгIай пачхаьалкхен университето даьча геоботанически тохкамаша хьахьекхар 9,3 эзар гектар хулача хьуна зе даь хилар. Из бахьан долаш йоаккхаш йола хьу 27 — 30 процент кIезигагIа хилар. Зе лу лаьттана, хина, хьайбашта.

Iалам лорадара цементни завода кулгалхошкара доагIар хьадехац халкъа депутатий Шаьла района а Чир-Юрта а поселкови а Советаша, кхоачамболлаш цу гIулакха юкъеозац массазара комиссеш, депутатски группаши посташи, общественность, наггахьа мара дувцац сессешка Iалам лорадара дешаш, ледара коггIортилга ю къахьегача коллективех.

«КПСС XXVII съезда решенешка хьежжа социально-экономически дегIаухилга сихдара халкъа депутатий Советий лоархIами бехктокхами лакхбара дIахо йодача хана де дезарех болча» КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиумеи СССР Министрий Советеи соцамца хьалхле а лелаеш, белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадоахача, Iалама ресурсаш лораеча а пайда эцача а тIахьожам лоаттабеча шоай йола полномочеех биззза пайда эцилга могадир Шаьла района, Чир-Юрта поселкови халкъа депутатий Советашта, цар исполкомашта.

Нохч-ГIалгIай цементни завода дирекцена могадаьд фо цIендеш йола объекташ хьалъяь яхареи цу гIулакха къоастаяь капитальни вложенеш караерзаяреи планаш кхоачашъелга. Гонахьара Iалам бIех ца дайтара тIахьожам лоаттабу служба заводе вIашагIйоллар нийса лаьрхIад.

ТХОАЙ ЮРТАХОШТА

Наьха хьашташ кхоачашду комплексни пункт тха юрта хьайийлла дукха ха яц. ХIаьта а тайжа дIабода цун болх, кхоачашъю планаш. Телевизор, радиоприемник, холодильник, барзкъаш дутта машина, кхыйола электрически хIамаш тоае, «химчистке» цIенде барзкъа дIадала юртара арабала безаш бац нах. Цул совгIа, юврагIаш, метташ, кхыйола поартала хIамаш йохкаш моттиг а я укхаза.

Цу пункте я оаха болх беш йола «Чечингшвейбыта» чуйоагIа барзкъаш тега цех а. ХIара бетта 400 — 500 сома маьха барзкъаш тег оаха тхоай юрта бахача кхалнаха (кочамаш, кухташ, цIагIа тIадувхаду халаташ, кхыйола швейни изделеш). Тхоашка да тхога уж тегара эша тайп-тайпара даьреш, кIадаш. Шоашта хозагIа хеттар харжа йиш йолаш ба кхалнах. Заказчикаша шоаш хьаденачох а тег оаха барзкъа.

Иштта накъайоал юрта тха зIамига (кхо мастер-швея я тхо) цех.

М. ОЗДОЕВА,
Назрановски района Пхьилекъонгий-Юртарча быта комплексни пункта болхло.

Къахьеганза йоахача доходашца—лира къовсам

КИСА—ГАРГА, КАССА—ГАЬНА

Укх шера май бетта СССР Лакхехьарча Совета Союза Советеи Къамий Советеи Законодательни предположеней комиссеша цхьана яьча заседане дийцар дIадахача шера вай республикерча транспорта балха тIа нийсденнача цIенхашттарча кхоачамбоацарех. Царех дуккхаза дийцад вай кепайоазон тIа. Цхьабакъда, «Чечингавтотранс» яхача территориальни автотранспортни объединенена чуйоагIача дукхагIйолча предприятешка дикагIча оагIорахьа хувцалуш хIама дац.

Мишта латт гIулакх укх шера? Масала, хьаэцаргья вай Грозненски № 1 йолча пассажирски автотранспортни предприяте коллектив. Укх тIеххьарча шерашка тIаийца декхараш меттел, паччахьалкхен план а кхоачаш ца еш хьайоагIа из. Городской маршрутегIа рейсови автобусаш араюлара график хадданза телхаю. Цу предприяте дукха нах нийслу транспортах ший доалахьа йолаш санна пайда а эцаш, паччахьалкхен чотагIа баха гIерташ. Масала, Икарус № 90-52 йолча автобуса тIара водитель Логинов Центральни рынок — Сады яхача маршрутагIа лелаш вар. Автобусаца ах бIаь саг а воалавеш воагIаш гучаваьлар из контрольно-ревизионни служба болхлошта. Царгара хьаийца ахча ший киса деллар цо.

ХIаьта Грозный—Ильиновка маршрутагIа лелача ЛАЗ № 13-39 йолча автобуса водитела Цадаева шийтта сага билет дIа а ца луш, царгара хьаийцар ший киса делла хиннад.

Цунца яхье ваьлча санна болх беш вар Икарус № 38-28 йолча автобуса тIара шофер Муслимов. Ховш ма хиллара, яхь лелаелга дика да, нагахьа санна из хьаьнала къахьегара, дикачун тIакхувш, обществана пайдане дар де гIерташ лелайой. Цхьабакъда, Муслимова лелаяь яхь иштта яцар. Ткъо пассажир билеташ доацаш воалавеш хиннав цо, пхи соми ши эппази шийна пайда а беш. Иштта цу автотранспортни предприятера ше тIаволча ЛИАЗ № 96-85 йолча автобусаца Бисултанова Грознера-Червленни вугаш хиннав билеташ доацаш вола итт пассажир, кхо соми диъ эппази ший киса а делла. Уж санна дола масалаш кхы дуккха доаладе йиш я, уж укх корреспонденце тIа дийца а варгвац.

Эхь-юхь дайна, йоаккхача хIамилга тIехьабаьнна водителаш дукха ба объединене кхыча предприятешка а. Царех я Грозненски № 2 йола пассажирски автотранспортни предприяти. № 46-57 йолча ПАЗ-ца Дачу - Борзера Грозне воагIар Исраилов 39 пассажир а воалавеш. Царгара хьаийца бархI сом гаргга ахча шек воацаш ший киса делладар цо. Иштта финансови бокъонаш телхаяь вола Исраилов предприяте кулгалхоша замечани а яь витар. Цунна а иштта мара бехк ца бича, кулга цIена боацаш болх бе дагадохаргдац кхыча водителашта?! Цудухьа дарий а хац Гудермесера Грозне воагIача цу предприятерча Тазуркаева ПАЗ № 72-00 йолча автобусаца воалавеча 23 пассажирагара кхойтта сом гаргга ахча хьа а ийца, билеташ дIадаланзар. Цунна строги выговор йир. Кассе даха деза ахча дукхагIа е кIезигагIа хиларга хьежжа, водителаш бехктокхаме увзачоа тара да цу предприяте кулгалхоша. Тазуркаева шийна дитачох ах мара дац Грознера Урус-Мартане ЛАЗ № 77-51 йолча автобусаца водача шофера Баснукаева шийна соцадьр. Долче, кIезигагIа бехк баьб цунна — выговор.

«Тха киса — гарга, паччахьалкхен касса — гаьна» яха принцип йий-теш водителаша каралаьцар? Иштта из деце цхьаккха дича а чакхдала йиш йоаца гIулакхаш да цар лeладеш дараш. Укх шера 27-ча январе Икарус № 38-97 яхача автобусаца Грозный — Орджоникидзе яхача маршрутагIа пассажираш кхувлаш вар автоколонна-1572 шофер Мусаев. Ачхой-Мартане, Ассиновке, Слепцовске, Назране, кхычахьа болха пассажираш ак ца оалаш тIахувшабора цо. Цкъарчоа хеталора, паччахьалкхен план кхоачашъяра из сагота волаш санна. Бакъда, тIеххьара гучадаьннар дар 27 саг билет доацаш дIа а вига цо ши тумен пхи шайи даькхкалга.

ХIаьта Махачкала — Грозный яхача маршрутагIа лелача Гудермесски АТП водитела Мусхаджиева ворхI саг вигар билеташ доацаш. Цигара цо шийна хьаийцадар кхойтта сом гаргга. ДоагIаш дола ахча паччахьалкхен кассе дIа ца далара говза Iемаб гудермесцаш а. Грозный — Орджоникидзе лелача Икарус № 39-66 йолча автобуса водитела Цудаева пхийтта пассажирагара хьаийцар 8 сом, Саясан — Гудермес маршрутагIа ПАЗ № 76-66 йолча автобуса шофера Мусаева билеташ доацаш воалавеча пассажирашкара хьаийца 44 сом шийна дитар. Уж санна бараш кхы а дукха ба цига.

Укх шера кхозза финансови бокъонаш толхаяь гучаваьннав Сунженски АТП ЛАЗ № 58-99 йолча автобуса водитель Евлоев. Кхозза а цо шийна лаьрхIа, предприяте паччахьалкхен плана юкъе ца дохийташ соцадаь ахча 40 сом совгIа хилар. Массанел а говзагIа хила гIерт цу АТП водитель Дзейтов. Цхьайолча хана финансови бокъонаш телхаяц алар духьа киловзал а увттаеш, билеташ долаш бараш мара боалабац цо. Бакъда, багажех хьаийду ахча кассе дIа кхачийтац. Цкъа иштта 7 соми дийтта шайи соцадир цо, багажах пассажирашкара хьа а ийца.

Шоашта товр-ловр деш лелаш, шоай лоIамагIа мукъабита шофераш кIезига бац Назрановски АТП а. Укх шера ПАЗ № 56-27 йолча автобусаца Назрань—Джайрах яхача маршрутагIа лелача шофера Точиева цкъа водаш билеташ доацаш 35 саг вигар. Царгара хьаийца 17 соми ах соми шийна соцадир.

Финансови бокъонаш телхаяра бехке алхха водителаш хинна Iац, цу даькъе керттера бехктокхам тIабуж предприятей кулгалхошта, партийнии профсоюзнии организацешта, халкъа тIахьожама группашта, объединене КРС болхлошта. Паччахьалкхен кассе даха дезар шоай киса дехкараш боагIача бесса бехктокхаме увзац, цар озабезамаш ду. ХIаьта КРС болхлоша проверкаш тIагIолла, талмастта ю. Перестройкас дIадех финансови бокъонаш телхаю водителаш меттел, уж моттигаш дукхагIа нийслуча предприятей кулгалхой а цIенхаштта бехктокхаме оза безилга. ДоагIар хьадеха деза уж нарушенеш чакхъювлийта КРС болхлошкара, ТIаккха мара дIа къовлалургдац финансови бокъонаш телхаяра наькъаш.

Б. КОСТОЕВ.

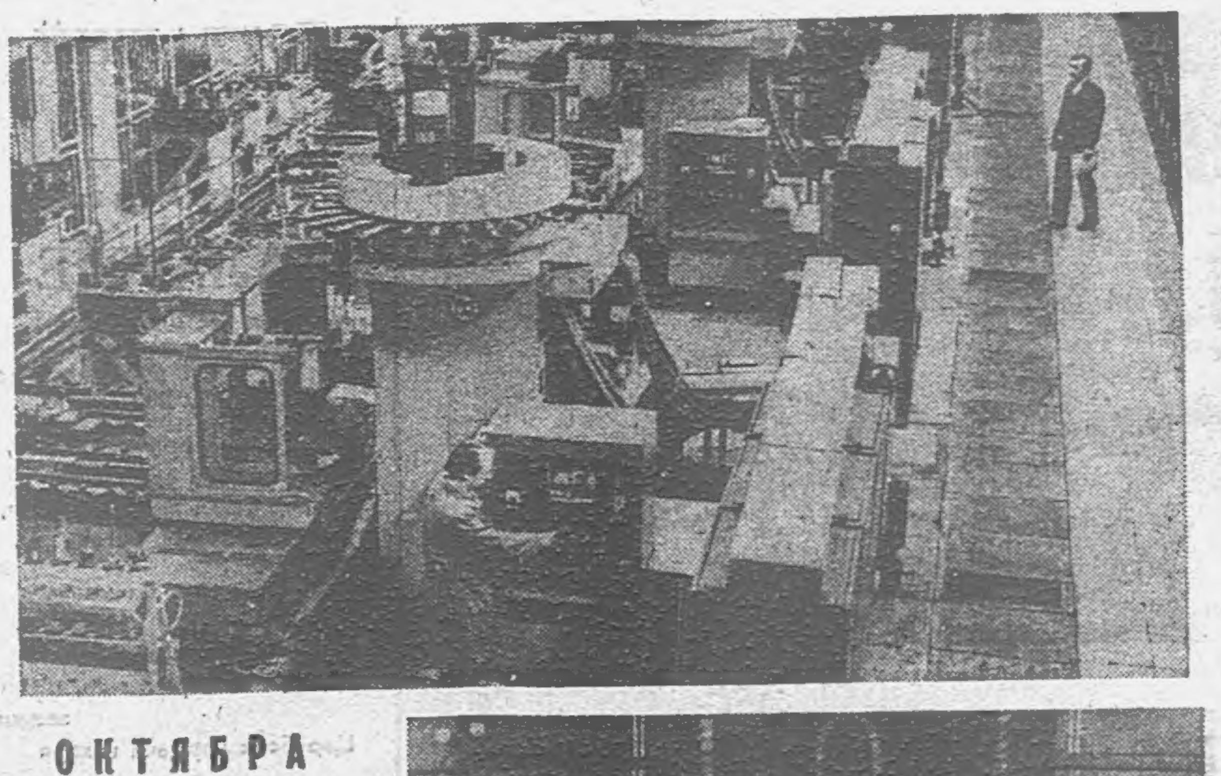

ОКТЯБРА 70 ШУ ДИЗАРГА

«Жальгирис» яхача станокаш еча вильнюсски заводе дIанийсъеш я металл тедача станокий корпусни деталешта автоматизированни обработка яра лаьрхIача, хьаштдолча хьовзае йиш йолча производственни система программаш.

К. ЯНКАУСКАСА, Г. ШЛЕВИСА сурт.
ТАСС фотохроника.

Республике дика йовзаш я город Кельмерча халкъа мастерицас Корнелия Лопатене чах яь изделеш.

СУРТА ТIА: К. Лопатене ший беращца Витайцеи Лаймойцеи.

Б. КАВАШКИНА, А. ДИЛИСА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДЕЗАЛА АНСАМБЛЬ

Кыялас илли оалача хана наха са а къайле ладувгI. ХIаьта из илли аьнна яьлча дIаьхдаь тIоараш тох. МоллагIа профессиональни артист хьагаргволаш чIоагIа тох тIоараш. Кыялай хIанз а пхи шу мара даьннадц.

Шеко яц Кыяла ТалиповгIар дезала ансамбла эгтара цIи хеза а езаенна а йола солистка хиларах. Укхаза хIаране — ший стиль, ший амплуа я, иштта хIаравар — кхычунца хувца йиш йоацаш ва. БархIлагIча классе дешаш вола Марат шийна дукха дезача иллей турпалхошта — бакъдар духхьал дIаоалача а деналеча а наха тара ва. ВорхIлагIча классе дешаш йолча йиший Гульзатан илле образ — киргизски илле поэзецара дог кIаьда ,лирични, цхьа кIезига маьлхара йола турпалхо. ХIаьта пхелагIча классе дешаш вола Мурат — цхьа моллагIдола санна бер дац. Безамеча бIаргашца хьеж из дуненга. Вешта аьлча, ТалиповгIар дезал иллеш дийза Iац. Масала, йижараша дика халхараш ду, хIаьта вежарий — музыканташ ба: цар труба, аккордеон, иштта киргизски къаман инструмент — кхо мерз бола комуз локх.

Цхьабакъда ансамбла са — дезала нана Талипова Шахра. Искусствацара, халкъа творчествацара ший безам цо камаьрша берашта дIабеннаб. Талипова — фольклорни иллей республикански ерригсоюзнии конкурсий, иштта 1984 шера Польше хиннача дунен халкъашта юкъерча конкурса лауреат.

Талипова Шахра токтогульски автоклубий цхьане заведующи я. Цу тайпа чархаш тIара творчески коллективаш кIезига яц лоаман Киргизе. Шахра цу тайпарча цхьан клуба кулгалдаь Iец. Из — деррягача концертий массазара доакъашхо. Цхьайолча хана комузаца тIехьа а оалаш киргизски, узбекски уйгурски меттала цо оалаш дола халкъа иллеш, ладувгIараш цIаьха а цIаьхка а юха оалийт. ХIаьта юртарча самодеятельни театре Талипова Шахрас киргизски йоазонхой, СССР кхыча халкъий йоазонхой произведенеех оттаьча спектаклашка массехк керттера роль ловзаю.

Евгений ДЕНИСЕНКО,
АПН корреспондент.
Фрунзе.

Мехкдаьттахошта—йиъ скважина

Малгобекски бурув тохара балхий управлене пхе бетта план 115,2 процент кхоачаш а яь, заданел совгIа техад 1360 метр гаргга бурув, къахьегама овсарле лакхъяра задани 19,5 процент тIеххоачашъяьй. Укх шера паччахьалкхен планал совгIа теха деррига бурув духхьал из лакхъяра чотагIа техад. Бетта хIара станокаца бурув тохара коммерчески сухала пхе бетта задани 104,7 процент кхоачашъяьй цар. Бурувдеттарий балха тIа керттера хьокхам ба из. Паччахьалкхенна планагIа лаьрхIача бесса укх шера цар йисте а яьккха, мехкдаьттахошка дIаеннай йиъ скважина.

Бурув тохарга дIабода мах лохбарах, химически реагенташ, утяжелитель, электроэнерги кхоярах укх шера 744 эзар сом пайда баьб УБР коллективо паччахьалкхенна.

Октябра юбилейя сийна яьржача яхье УБР бригадашта юкъе хадданза хьалха а латташ, башха дика къахьегама толамаш доахаш я буровой начальникаш Дудаев Руслан, Тонкогубов Юрий, Гандалоев Мухьмад керте латтача бурувдеттарий коллективаш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ДАЬХЕНЕ ЮХАКХАЧАР

Герата (Афганистана къулбаседа - малхбузера город) юкъе, Кадыр Шахид яхача майда тIа йола кхозза вIаштIара яь, баьде - баьццара бос бола здани хIанз дуккхача афганцашта йовзаш я. Укхаза, хьалха хиннача гостиинце я Иранера цIабоагIа байдда хинна афганцаш тIаийбеча пунктех цаI. Цунна керте латт ше дуккхача шерашка наьха мехкашка лийнна саг. Цун цIи Низамуддин Вахдад я. ДIаяхача хана из хиннав «Джамияте Ислами» яхача исламски группировка член. Цхьа ха яьккхай цо Тегеране цу группировкас арадоахаш хиннача «Рахе хак» яхача газета тIа болх беш, Пешаваре (Пакистан) «Джамияте ислами» ирански отделене вякал хиннав.

ДРА правительствас къам бартадахара нисъ хьа ма кхайкабиге, Низамуддин Вахдад афгано - пакистански доазол сехьаваьннав.

— Контрреволюцецара хада ,дIава йола уйла цIаьхха хьахиланзар са, — йоах цо. — Сай балха тIа гIолла исламски оппозици оалачун дуккхача деятелашца дуккхаза вIашагIкхета везаш хилар со. Массаза а эгIазвутар со мугIарера нах гоама болаш уж хиларо. Берригa уж «лидераш» шоай хьаштдар де мукъахургбола Iаьдал шоашка долаш хила гIерт. Кхы цхьаькха боккха безам а ба цар—боарам боаццаш рузкъана тIакхувш хилар. Уж нах дуккхагIа ме бовз дикагIа кхетадора аз сай царца цхьан новкъа хила ца воагIилга.

Афганистане цIавеча Низамуддинага аьлар ше ваьча городе Герате цIабоагIа нах тIаэцача пункта керте отта. Из раьза хилар, юха а шоай даьхене кхача ший мехкахошта новкъостал дарах ший декхар а хеташ.

Цхьан ханна цу пункте вах виъ бIаь гаргга саг. ЦIабаьхкараштa кхаь-пхе дийнахьа йолча хана лу хиланза даргдоаца документаш, ахча, эгтара хьалха эшаш дола товараш, мах боацаш дийнахьа кхозза даа хIама, хIаьта эшачоа медицински новкъостал а ду. Цул тIехьагIа уж шоаш баьхача дIакхувл автомашинашца. Герата цIауха нах тIаэцача шин пункте гIолла 20 эзар гаргга саг чакхваьннав.

— Байдда Пакистанеи Иранеи баха хиннача афганцех 90 процент нах Афганистанцарча моастагIала пропагандо Iехабаь ба, — йоах Низамуддин Бахдада.—Эмигрантий лагерашка моттигерча Iаьдалои афгански контрреволюцена керте латтарашеи къа ца хеташ хала болх байт царга, уж шоай даьхене цIабахкара ма могта духьале а ю.

Низамуддинаца цхьана шоллагIча этажа тIа даьлар тхо. Укхаза йIаьхача, цIенача коридора шинна а оагIорахьа цIенош да. Цхьан цIатIара тхона духьал воагIа ткъаь иттех шу ха йола гIийла къонаха. Цу цIагIа латтача менгеш тIа ловзаш доахк бераш, царна юхе Iохайна ягIа ши кхалсаг. Мухьаммад Азгар Афганистанера дIавахав ворхI шу хьалха ший наьнацеи сесагацеи: эскаре ваха тиганзар цо. Хет аз мишта даьхар шо Иране, яхаш. «Хала дар, — йоах Мухьаммад Азгара. — Моттигерча Iаьдало массе а хана низ бора тхона, афганцаш «шоллагIча сортах» бола нах лерхIар. Кер биззал даа хIама доацаш даьхар, — наг - нагахьа нийслуча балхах доагIачунца са детташ хилар. Къам барта дуташ хилар хьахезача, тоъаргда хIанзалца го бахар аьнна уйла йир оаха. Тегеранерча афгански посольстве вахар со. Эшаш мел дола документаш делар сона. Бакъда Ислам-Кала яхча тIахьожама-пропускной пункте ирански пограничникаш Афганистане дIадаха доазол тIехдалийтанзар тхо. Лийца а лийца Мешхете байддараш боахнача лагере дIадигар. Тхоай мел дола хIама дехна а дехка, «проводник» а лаьца, мара доазол сехьа доаладаланзар тхо. Укхаза, Герате, цIакхаччалца наькъа ахча, цхьадола даа хIама, барзкъаши документаши деннад тхона».

Хоза цхьалха вIашка дилла каьхат хьакхувдаду сога Мухьаммад Азгара. Удостоверене тIа деш аз... «Ведда Иране ваха хинна Мухьаммад Азгар массаза а вахаргволча моттиге войташ ва. Царандоя ерригача постaшкара дех оаха ер документ долча сага массе тайпа новкъостал дар».

Борис ГАН,
АПН соб. корр.
Кабул—Герат.

БIАРГАШ КХАЛАР

Куйбышеве хIаьтта РСФСР Лакхехьарча суда члена Г. А. Ерофеева председателал а деш, судебни процесс чакхъяьлар. Диззача шин кIира техкар «Курумоч» яхача куйбышевски аэропорта районе дIадахача шера гурахьа хиннача хатара бахьанаш. Грозненски вIашагIтехача авиаотряда летчик А. Клюев бокъонца бехке волга хьахьекхад. Цунна 15 шу набахта чувалла ха техай, РСФСР Лакхехьарча суда яь приговор юххера а кхы латкъа йиш йоацаш а я...

— Бехк ма баккхалаш, аз юха а сецаш къамаьл дергхиларах... Сона хала да... Геттара хала...

Зале саг йист ца хулаш сатем латташ дукха ха яьккхар, ДегIа Iоткъам а беш хоалу доккха хатар. Юккъерча дегIара, гIийло кхалсаг юхь тIа кулгаш дехка шортта дIа-хьа терк, шийгара бала чукъовла гIерташ.

— Са йоI самолета тIа болх бе безам болаш яр. Мама, аьлар цо деррига сай низ дIакхоачар даь а, бортпроводница хургья сох. Эггара хьалха экзаменаш дIаяланзар, хIаьта а аэропорте яхар: моллагIа болх бе кийча йолаш. ХIаьта тIаккха дагалаьттар кхоачаш хилар... Вахар дукха дезаш яр са из. Мама Iа цагот ма де, тха пилотех 99 процент бараш хьалхарча класса летчикаш ба, со бIоалагIволчунца нийсъялар ма кхера?..

ЙоIо бегаш а беш, нанна тешам боллийтар, цунца цхьана ше а тешайора. ХIаьта шийх ца даьллача иразах бIоалагIчунца яхар. Е вагIа из залерча цахах юхь лечкъа а еш. Барьера дехьара хьагу нийсса дIа-хьа хьекха юкъе гIолла жIак Iодоагlа мосаш. Клюева чIоагIа хала зулам дирах бехк бу. Хатаре байначар гаргарча наха цар цIерагIа суде гIолла хьадех бехкечоа къахетам ца беш тaIазар делга.

Кхалсага юха а йист ца хулаш тоъал ха йоаккх. Юххера а халла а дешаш аьлар:

— Хьо духхьал са Люда йийна Iийнавац... Iа хургдолча бера нана йийннай.

Юхаметта оттаергья вай событи 20 октябре ТУ-134А яха самолет № 6501 йола пассажирски рейс еш яр. Из Грозный — Куйбышев — Свердловск яхача маршрутагIа кхача езача дIа а кхаьча, юха йийрзаяр. Турбинаша лерттIа дIаозар, прибораша боагIача тайпара болх бора. Штурвал яхар деш а, хаоттам геттара дика а бар. Кхы фу ловца боаккхаргба пилотана! Шийх тIехваьнна бIубенна волча Клюевна шийна деррига а дулургда аьнна хийтар, хIаьта Куйбышеве хьатIаккхоачаш шоллагIча пилотаца Г. Жирновца дага а ваьнна, ше де лаьрхIар — гуш хIама а доацаш самолет Iохоае велар.

Де дезачун уйла е эттача бакъахьара дар къоастаде дезача оттаду вай кхы дIахо ваха йиш йоацача хьалаша. Е вай цунна тIехьа довл, е вай цул арахьа дус. Этта хьали цуна тIехьа вай дери профессионализма бустам ба. Укхаза цкъаза вIашдухьале а нийслу.

Говзалга диллача Клюев шеко йоацаш профессионал хиннав (судана еннача характеристика йоахар: из дика летчик, опытни командир, организатор, дика болх барах дуккхаза белгалваьха саг ва). Нравственни оагIонгахьа диллача Клюев кхычарел тIех ва аьнна, хетийта гIерташ вар. «Технарь» волча цо из хIама деча хана ше лоаллача самолета чу багIача наха цунах тIехьагIа хургдар теркалдаьдац. Клюев царцара къоаставеш хиннар пилот вагIача кабинера юкъ яцар — зуламе бе-башха ца хетар, бехктокхам боацаш хилар дар. ТIехьагIа ма харра из гIайгIа тIаяхьаш йола решени тIаэцаш цунна ше гIалат ва аьнна хетацар. Из бахьан долаш цхьа моллагIбола кхерам тIабоссаргбий а ханзар, цун расчет е а магaнзар. Шийх тIахваьнна бIубенна хилар массаза а кийча я хьаькъало яхачул дIахо а ший чун тIа латта, хIаьта из геттара зIамига юкъ кхоачамболаш я цIаккха тоаде йиш йоаца гIалат де. Клюева таанзар массехк секунд «Курумоч» яхача аэропорте хинна трагеди — деррига а дIадаьлча инструкцешии деш дола хьехарашии гIожа толхадар да. Шийх тIехваьнна бIубенна хиларо дисциплина йоацача оттайир из, дисциплина ца хилар трагеде бахьан да. Иштта ба цу шин гIулакха юкъера бувзам.

Граждански авиаце самолеташ гуш хIама а доацаш лалла йиш йолча шторкащца Iалашъяь я. Самолет Iоховча хана шторкаш дIа-са таттара порядок чIоаггIа оттаяьй, из де йиш я нагахьа санна шоллагIча пилота моттиге инструктор е командно-летни составера саг вагIе. Шторка инструктора командах бортмеханика дIа-са тетт. Цхьабакъда — керттердар: цу хьехамаша дешара а тренировочни а полеташка мара шторкащца гIулакх де бокъо лац. Из а деррига дац. Шторка деррига дIа-са татта хила деза самолет Iохоае решени тIаэцалехьа. Нагахьа санна летчика цу моментах лаьттаца визуальни бувзам оттабаь беце, из шоллагIа го баккха декхарийла ва.

Регламенте толха ца еш цхьа пункт йисаяц... Клюева «дешара е тренировочни полете...» толхаергйоацаш йола. Кхыча дешащца аьлча, борта тIа пассажираш а болаш рейс еш йола самолет шторкащца къайла кораш а долаш, приборащца Iохоае бокъо лац. Гуш хIама а доацаш, самолет Iохоаяра Клюева ший профессиональни амбицеш кхоачашъяр мара кхы бахьан дацар. Экипажа дош ца хетташ бокъонаш телхаяро хьахьокх отряде хьалха а цу тайпара «ловртовр» деш хинна хилар.

...15.48. Самолет Iохоае ши минот мара йисаяцар Клюева 400 метр гаргга лакха из йолаш Iохоае лаьрхIа волаш Х. Хамзатовга шторкаца хьалхашкара кизга дIакъовла аьнна команда луча хана. ХIаьта из команда кулг оамалца елар цо бортови магнитофона тIа дIаяздергдоацаш. Цу толхаяьча бокъоно хьахьокх Клюев хьалхе а из де дага хинна хилар, цудухьа цун приказ юххьанца дензи зуламе дар. Дале а, бортмеханик цунна мутIахьа хилар.

Самолет гуш хIама а доацаш, лохлуш йоагIар. ХIанз решени тIаэца еза юкъ яр. Из командира доаггIача тайпара хьалха даьккхар штурмана. «Iоховшаш да» — жоп делар командира. ХIаьта чурваьнна ловзархо санна кор хьаделла команда ца а луш лаьтта бIарга ца гушше, самолет Iохоаеш вар. Цун инструкце тIа белгалъяьккха йола цхьаькха шанс яр — шоллагIа го баккхар. Цхьабакъда, из а тIаэцанзар цо. Цу ханна бортмеханика чIуга тIара шторка хьа а даькха бе деллар, из деррига хьаделла команда яларга хьежаш. Из деш шторка кIезига оагIорадаьлар, хьалхашкара корах кIезига хIама го йиш йолаш хилар, цига гIолла низткъа бIаргаго йиш яр самолет гIотташ а Iоховш а йола полоса. Следстве экспертизас а цул тIехьагIа суде а визуальни контакт ца хилар санна дийцар из. Клюев цу хана фухха дале а, самолет Iохоаеш вар. ХIанз секундаш мара йисаяцар. ДоагтIача тайпара лаьтта бIарга а ца гуча цо харцахьа кхетайнр хIанз самолет йода лахкал а вертикальни скорость а. БархI метр гаргга йисача хана шторка хьаелла аьнна команда елар. Лаьттах дIахьокхале 0,1 секунда йисача хана ше ду гIалат кхета а даь, катехха ше волчахьа хьаэзар штурвал. ТIехьа дар!

15.50 яьннача хана самолет бокъонца Iохкийтар лаьттах, цул тIехьагIа лаккха кхоссаелар, кIалтIаьлар, лотаелар. Итташ пассажираш хIалакьхилар. Цул совгIа — салоне хинна кхоъ бортпроводница елар. ШоллагIволча пилота Г. Жирнова экипажа кхыболча членашца цхьана йоагаш латтача самолета чура аравала аьттув баьлар, пассажираш кIалхарбаха а гIертар из, цхьабакъда, дега магaнзар тIаккхаьча хатар ла, кхелхар из. ШоллагIволча пилотана гIоттадаь дола гIулакх из валарца дувзаденна соцаде дезаш хилар.

ХIанз керта чу хьачудагIац, мишта нийсделар шийна йистера кор дIакъайла ца хиларах лаьтта дика бIаргагуш хиннача Г. Жирнова кемана кулгалдар, из Iохоадар шийна хьатIа ца эцар. Командира харцахьарча гIулакхех бIарг ца кхеташ хила йиш мича яр из. Долче, бокъонаша яххача бесса сихха из де декхарийла вар из. Цхьан хана-м Г. Жирнов ше а самелета командир хиннав, цхьабакъда, самолет Iохоаеча гIалат далийтарах шоллагIвола пилот ваьв цох. Иштта ше леладер харц доацилгах шийх тIехваьнна бIубенна волча цхьаннена дIатIаккхийттав йоаггIача бесса летчика говзал йоаца шоллагIвар.

Судебни процесс йолча хана Клюева гойта чIоагIал моллагIвар хьагаргволаш яр. ЧIоаггIа новкъа да-кх, из чIоагIал цо итташ-итташ болча наха эшача хана гуча ца яьккха. Хинначун бахьан легаш, цо дуккха дувцар самолета хила тарлуча айпех, хоадам боллаш дувцар тайптайпарча технически вариантех, формулаши расчеташи кхувлар — лекци ешаш ва аьнна хетийташ. Цунца цхьана дийцар яьккхача экспертизах а ше шек хилар. Цунга ладийгIача ТУ-134 яхача самолетаца дIа-хьа ваха вIалла йиш яц аьнна моттаргдар. Цхьабакъда, цо мел дувцар сихха дохадора судебни процесса председатела, эксперташа телача нийсача хаттараша. Цхьаннена дага а доацаш дийкар Клюева ер дешаш:

— Со верригa вац бехке. Бехке ва со бокъонаш телхаярах, цхьабакъда, нах хIалакъхилар са бехкагIа дац...

Ай из-м вIалла логика ца хилар ма дий! Граждански авиаце деррига хьехамаши инструкцеши кIеззиг-мукъагIа а наха ихерам тIа ца боссийтара тIаерзаяь ма йий.

Юха а дисциплина толхаяр, юха а цец-амагI валлал чIоагIа бехктокхам ца хилар. Хатар 20 октябре хиннад. ХIанзза мара мича йитай «Адмирал Нахимов» яхача форда кема борт водолазаша. Кхы малагIа урокаш эшар?

ЦIенхаштта юхьмараж, цхьан меттиге сеца бIаргаш, шоай лоIамагIа доацаш бе хьерчаду йовлакхаш. Цунна-м, Клюевна дисар цаI дар — нахага кхайкар: «КъинтIера довла сона, нах! Футтаройна даьдац аз из, къинтIера довла!» Амма из-м йист хулаш вац, бIаргаш лечкъаду, кIалгIолла цхьаьца дувц шийна тийша болх баьча техниках. Шторка, вертикальни скорость, низ бохабу дозал... ХIаьта Грозне дукха ха йоацаш Афганистанера цIавеначa ший салтечох кхы ца кхеташ дисар къона нускал. Самолета чу ши шу даьнна йиIиги сесаги байнача зIамигача сага шелалах санна мочхал эг. Вувлавелча санна вагIа самолета гаргашта кIал пхиъ кхоаччара саг виса къонах.

Ма атта а дацар ше кIалхарвакхха гIерташ Клюева дувцача корта боацача къамаьлашка ладувгIа!

...Судебни заседане перерыв кхайкаьй. ХIанз йIайха а я, малхо къоагаьй Куйбышев. ГIандаш тIа багIа Iаьрждела кхалнах. ГIийло къамаьл дувц цар. ТIоргмигашкара хьадаьха фотографеш дIа-хьа гойт цар. Цар тIара дийна болаш санна хьахьеж хIанз дийна боаца нах.

Вайна бIарахьеж...

М. КАШЕВНИК,
(Тха спец. корр.).

г. Куйбышев.

(«Советская Россия» газет, 1987 шу, 5 июнь).

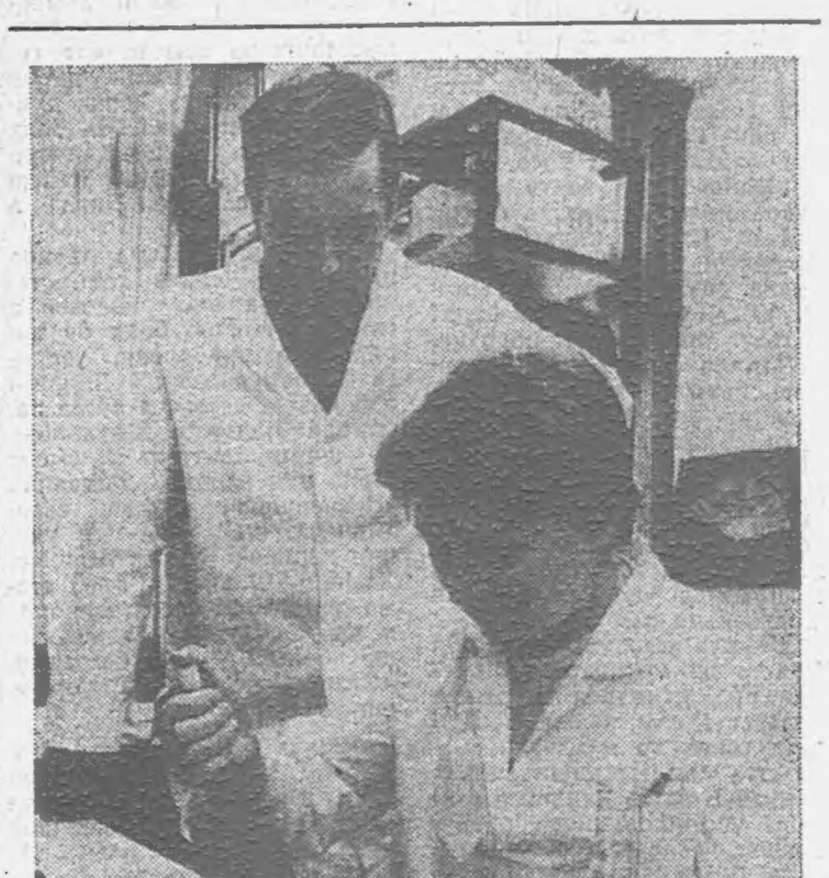

Дунен мехкашка яржаш латтача СПИД яхача эпидеме сихдаьд цу кхерамеча лазара профилактика, диагностика, дарба дара даькъе деш дола Iилман тохкамаш.

Иммунодефицита (СПИД) синдром хьоаеча вируса духьаларча къовсама средстваш лохаш толам баккха карагIдаьннад «Шаритэ» яха йовзаш йолча берлински клиника иммунологе Институте болх беча Германски Демократически Республика Iилманхошта. Цу коллективана, кораяьй СПИД вируса структурни протеинашта воздействи еш йола сага организме моноклональни антителаш. Лабораторе хьалашка уж хьахилийтара способ оттаяьй.

СУРТА ТIА: цхьан лабораторе института директор профессор Рюдигер фон Бери, сотрудница Разелоттеи.

АДН—СССР сурт.

СПОРТ

ФУТБОЛ

АргIанарча туре Грозненски «Терек» Волгодонске моттигерча «Атоммашаца» лайзар. Счет 3:2 йолаш вай мехкахой котбаьлар. Чуйиттача бургуций автораш ба Г. Ласько, О. Гладкий, М. Куртаев.

* * *

Нохч-ГалгIайчен футболах йолча чемпионата аргIанара тур а хьалхагIа ца ловзаш йиса матчаш а чакхъяьлар укх деношка.

«Нефтяника» футболисташа йиъ бургац чутехар «Спартак» наIарашка, шоай наIарашка цаI мара чуйитанзар. Кхы а дикагIа лайзар Аргунера «Вайнах», цо счет 4:0 йолаш эшайир Нохч-ГалгIай транспортни объединене команда.

Соахка турнирни таблице тIеххьарча моттиге хиннача «Агропрома» (молкомбинат: счет 2:1 йолаш эшайир «Локомотив». ХIаьта машиннаькъахоша а шоай активе ши очко дIаязйир, цар эшайир соахкара республика чемпион «Динамо».

Ирача къовсаме чакхдаьлар «Строителен», «Колосен» футболистий вIашагIкхетар. Укхаза гIишлонхой счет 1:0 йолаш котбаьлар.

* * *

ДIахойолх РСФСР автономни республикай, краяй, областий футболах болча чемпионашта юкъера яхьаш. АргIанарча туре Грознера «Динамо» лайзар Черсий-Балкхарой республикерча «Алмаз» яхача командаца. Вай мехкахой счет 2:1 йолаш ийшар.

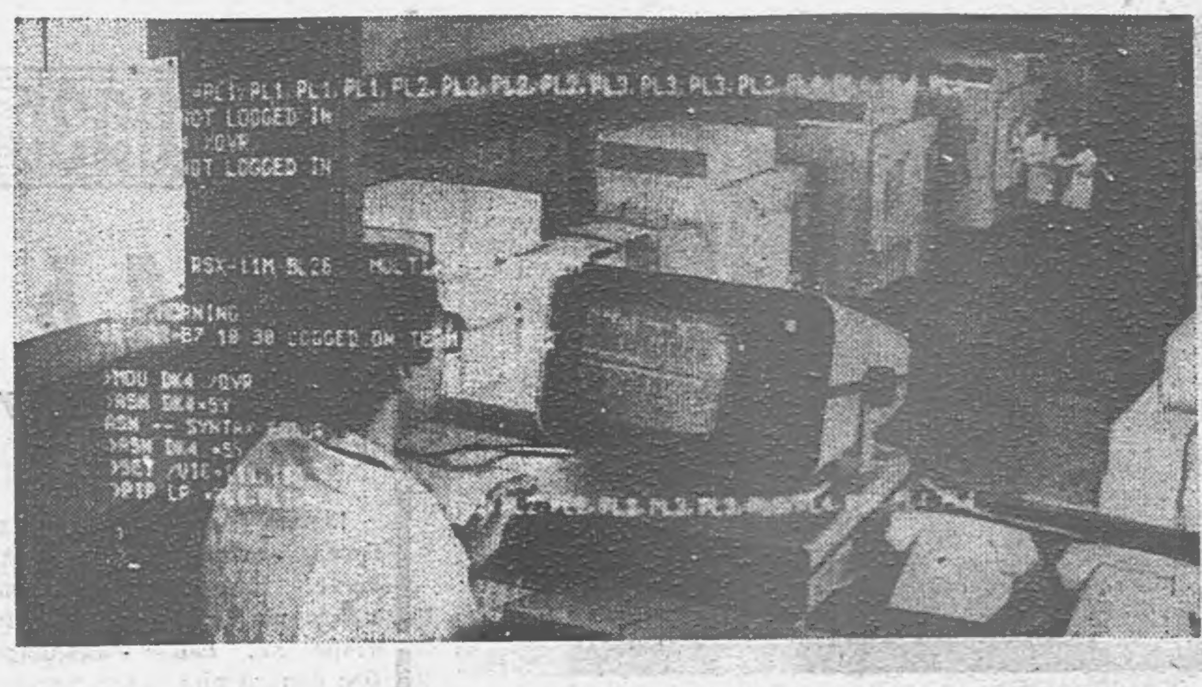

Молдавски СССР Iилмай Академерча экологически генетика Институте коллективни пайда ийбара йола Iилматехнически комплекс — биотрон хьаьй.

Биотрона тайп - тайпарча биологически объектех информаци хьагул а йий, обработка ю. Цун новкъосталца тайп - тайпара вахара хьалашка садоалла организмаш дегIаахара процесса дуккхача ханара эксперименташ чакхъяха йиш я. Цу тохкамаша тайп - тайпарча экологически условешка баьцовгIай хьал довза, цар адаптаци яра механизмаш йовза таро лу.

СУРТАШ ТIА: 1) Iилма системай зал.

2) гIаьнаш тIа оттаьча тохкамий автоматизированни миниатюрни датчикаш.

ТАСС фотохроника.

ДОТТАГIИЙ ПОЭЗИ

БУДАКОВ Виктор.

ВАЛАРТIЕ

Мишта я укх моттиге цы!
— ВалартIе я —
жоп далар цо.
М. Ю. ЛЕРМОНТОВ.

Со йIаьхача оремагI воагIа,
Юха а юртан сурташ гу.
Шедар тахан мо дагадоагIа,
Аз дами лоамарой сий ду.

Бешлоам-корта ба меллага
белаш,
Лохе баьццара аре улл.
Iалам, нах беркате ба,
зелаш,
Цар боаж кердача вахара
мул.

Хий да гIаръеш, оха
да доагIаш,
Сарралца зоена я нохчий
юрт.
Со — хьехархо хьоашалгIа
воагIаш,
Берах делаш духьала уд.

Диццаннадац цхьаккха
хIама сона,
Поза ди, дега хинна вас.
ВалартIе, хьамсара юрт,
со хьона
Пера ва, еза —
дув бу аз.

* * *

НИКУЛИН Станислав.

Са лазам битал-шоай соца,
Кхычарна из эшаш бац.
Са лазамо Iовжаргвац
кхывар,
Е Iаткъаргбац бус
Сага наб йоаяь.
Са лазам битал-шоай соца.
Уйла ергья оаха шинне
Цхьана Iохайша,
Аз лустаргда сайца мел
хиннар.
Дег чу дижар накал даха
эшац,
Совлен боа тешаш
шиннена безац.
Уйла ергья оаха шинне
Цхьанна Iохайша.

Бовзаш боацача новкъа со
ваьннав,
Сайха кхеташ
Теде гIерт сай дог,
ДукхагIдар сайна
диццалийта.
Юха а сох
Хьалха хиннар хиннав.
Масайттазлагlа
Новкъа воал-хьогI со...

Эрсий метталара таржам даьр М. ВЫШЕГУРОВ.

ДУВЛА ТХО ДОЛЧА!

Грозненцаши Нохч-ГIалгIайчен хьаьшийи! «Юбилейный» кинотеатро йоах шуга: телевизорашка салаIийта, тхо долча хьоашалгIа дувла. Тха кинозале хулача тайп-тайпарча безама программашка хьажа.

9 июнера денз 14 июне кхаччалца вай зIамигача зрителашта хьокхаргба «Айболит» яха царна дукхабеза фаьлг, цул тIехьагIа дукхханешта довза а дукхадеза а «Варвара - краса, длинная коса», «Король - дроздовик», «Ико — отважный жеребенок» яха кинолленташ.

Юлиан Семенова произведеней мотивагIа «Мосфильм» киностуде даьккха «Iохь духьала» яха фильм эггара хьалхарча аргIана ира сюжет йола детективни кинематографи езараштa лаьрхIа я.

«Дукха езача фильмаца вIашагIкхетар» яхача кинофестивала программана шун заявках юкъедахнийтад «Шахерезадий кхы цхьаькха а цхьа бийса» (Узбекфильм). «Петербургацара къастар» (фильм даькхкад режиссера Ян Фрида): Цу тIа ювц сий долча композитора Иоганн Штрауса вахарцара, творчествацара,. Ольга Смирнитскаяцарча цун безама цхьан эпизодах.

Июнь бетта тIеххьарча шин кIира оаха шоана довзийтаргда доазол дехьара ши кинолента — «Наггахьа мара йоаца порода», «Грог» яха кинокомеди.

Шоана долча гIулакха кийчъяь я тха паргIата а цIена а зал, йоккха фойе. Цига локхаш музыка я, хIаьта болх беш бар я, цига шоана мала шийла сок, коктейль а морожени а хургья. Кино дувла доттагIашца, бовзаращца, ерригача бригадаца, дезалца, шиъ цхьана, цаI цхьаь...

Марша доагIалда, шуга хьеж тхо, доттагIий!

ВЕТЕРАНАШ КЪАЛАЦ

Массаза санна дIайодар цу сайрийна а Шевченко Надежда Михайловнай вахта. Контрольно - бустама приборашка а хьежаш, параметраш ший бе доаллача вахтови журнала тIа дIа а язъеш цехе гIолла лелар из. Технологически режим нийса дIайодар. Цхьабакъда, йоккхагIа йола оператор каст-каста операторни чуйолча цIагIара араювлар, сатем байна саг санна ший боахамга хьежаш яр из. Хетадала тарлора операторске чIоагIа низ болча вентилятораша делла гIогI ца лоалуш из араювл аьнна. Балха процесс лерттIа дIайодар, хIаьта фу дар цун сатем боабеш хиннар?

Деррига а фу дар тIехьагIа мара ханзар тхона. Цу бус хинна вахта тIеххьара хиннаяр Надежда Михайловнай. ХIана аьлча, заводе къахьега 33 шу дизадар цо. ХIанз салаIа бокъо яр. Из хиннадар-кх цун сатем боабаьр а цу бус...

В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе 1954 шера балха ера Шевченко Надя. Цу хана денз цхьоалагIча цехерча бархIлагIча установкана тIадодача такилга тIа гIолла масса километр дIайодаши юха йоагIаши никъ бaь хургба цо.

Атта дац иззал дукха ше болх баь моттиг йита, цхьан цIен дезал санна бартаца уллув къахьийгача нахаца къаста. ХIаьта хIанз из деррига а дита дезаш дар. Бехк баккха боагIий-теш тIаккха цун бIаргашка этта хий зийча. Хала да ветерана ший коллективацара къаста, балха моттиг йита.

...Бийсанарча вахта тIеххьара миноташ дагара еш да сахьат. Кхы а халагIа хет Надежда Михайловнайна смена йистейоала ха гаргагIа ме гIорт. Iуйрийна бархI сахьат доалаш прибораша тIеххьара хьахьокха даннеш вахтови журнала тIа дIаязъю цо. Цул тIехьагIа цеха начальникага ший тIеххьарча сменах лаьца доклад ю. ТIаккха хIара узлаца, прибораца, ерригача технологически оборудованеца Iадика ювцаш санна массанахьа а го баьккха чакхъяьлар из.

Маьхка хьажага санна дIа Iемаяр из мехкдаьтта продуктай дуккхача шерашка йовзаш йолча хьажага. Цун дега гарга яр из хьаж.

Атта бац мехкдаьттачакхдоахачун болх. Хадданза вахташ, каст-каста йоха оборудовани, авареш, цхьайолча хана бийдал кхоачамболлаш ца хиларах юкъагIа бувла болх. Цхьабакъда, цIаккха а халонех бIу ца къожабеш кхоачамбоацаращца майрра къувсаш таханарча денга хьакхаьчай Шевченко. Ше дега безаш хержа болх дог ца эккхаш бизза кхоачашбеш хьаенай из. ХIаьта массехк сага шийгара хозача дешаца, гIулакхаца гIо-новкъостал даьд цо.

— Се мел ях Надежда Михайловнай сий деш хургья со, — яхаш дувц цеха болхлочо Н. Островскаяс. — Са вахаре эггара халагIа йолча хана гIо де оарцагIъяьлар из сона. Хала лазар а кхийтта со кIала йисача хана уллув согара бала ший болаш санна дIатIанийцар цо са дезала йоакхо елга. Нанас санна со теш, эшачунга хьожаш хилар. ЦIаккха а боабанзар цо со ерзаргхиларах бола тешам. ДукхагIча даькъе сайх ишттa тешам цо болийтарах хетаргахьа хIанз бокъонца йийрза къахьегаш а я со.

Цхьан хана Надежда Михайловнай хинна ученикаш дика технологаш а хинна цунна къахьегаш хиннаб, царех цхьабараш вай республике халкъбоахама доккхийча балхаш тIа ба.

Ткъо шу совгIа йолча хана из хиннай бархIлагIча установке профгрупорг. Наьха хьашташ кхоачашделга керттера декхар лоархIар массаза а Надежда Михайловнас: дийхка лазар кхийттачоа санаторни путевка йоаккхилга, къонача наьна зIамига кIаьнк-йиIиг берий беша дIатарделга, дуккхача хана денз бытовой хьалаш хала долаш болча дезала квартира лулга сихделга — дерригне бала кхоачар цунга.

Къахьегама ветеран пенсе яха накъайоаккхаш вахтах мукъа мел бола технологаш баьхкабар. Заводской клуб хьалйизза болча наха дIаьхдаь тIоараш деттaш тIайийцар Шевченко. ХIаьта из еха а еха... бIаргех хий а даьнна латтар. Ишттa дикача новкъосташцара къаста еза сахьат гаргакхаьчалга дарий а хац, е дега безабенна, дукхача шерашка ше баь болх бита безалга дарий а хац цун бIаргех хий дувлар. Вешта из а вож а хинна хила а мег.

...Цхьаккха хIама хувца ца делча санна хет установке цкъарчоа: массаза а санна ритмично болх бу аппараташа, прибораша, ерригача оборудоване. Деррига а ше хила деззачча бесса да, бакъда Надежда Михайловна керте лаьттача смене хIанз цун моттиг дIалаьцай Шевченкойна дукха езаш хиннача, ший хана цун ученик хиннача Чунова Жаннас. ХIанз-м йIаьхий къахьегама опыт йола йизза технолог я из. Цун хьаьнала къахьегам белгал а боаккхаш «Знак Почета» яха орден еннай Чуковайна.

ХIаьта Шевченко Надежда Михайловнас ший дега йIовхал, къахьегама опыт камаьрша дIаенна, ший хана къахьегама наькъ тIа бовла цо гIо даь нах ба тахан установке къахьегараш. Уж ба Т. Голопузова, Г. Соловьева, З. Муллоярова.

Тахан сатийна цIагIа салоIаш яц Надежда Михайловна. Пенсе яле а шийна могар де лаьрхIа цехе тайп-тайпара балхаш деш я из. Каст-каста йоагIа бархIлагIа йолча установке. Цхьаьца хьехамаш ду..., къонача технологашта, ца ховр хьалхадоакх, хоза дош аьле хьоаст. Ишттa я цун оамал.

З. АЮБОВ.

УЙЛА ЦА ЕШ ДАЬР

Дуккхача грозненцашта дагабоагIа С. М. Кирова цIерагIча парке хинна нах некде Iомалуш хинна Iам. Цу хана цунна гонахьа карт а барзкъаш хувцен лувчен аьнна хьалгъяь помещенеш а яр. Цхьабакъда, ха-зама дIаяхар, бассейн дIакъайлар, хий Iохийцар, гобаьккха хинна гIишлош хоарцайир, царех хьаяьнна материал дIа-хьа йодайир. Картех бIал боакхкараштен къаракъа хьаьшаштен дика фусам хилар цу моттигах.

ХIанз юха а хий чухийцад Iам чу. Бакъда, нах некде Iомабара даьдац из, парка касса Iалашъе дагахьа даьд. Мах а телаш, лодкаш хехка йиш я укхаза.

Цхьа йоккха саг я боахама доал деш. Из я шай-кай хьаэцар а, йилла ха чакхъяьлча лодкаш хьадоахар а, лостам бер а, хулигаваша къувсар а. Духхьал «ха чакхъяьннай», яхаш цо хьекха цIогIа тоъаргда цкъа цу парке вахар, кхы укхаза юхавоаргIаргвоацача ваккха...

Кхы цхьа хIама да дувцанза даргдоацаш. Цхьабола нах лодкашта тIа а хайше, шоашта некде ца ховшше, хий кIоаргагIа долча дIачуух. Массехк моттиг хиннай хатар эккха йиш йолаш. ХIаьта саг кIалхарвоаккха средствааш укхаза йоацаш я.

Цхьабараш шоай овчаркаш юхе а даьхе боагIа Iам тIа. Царца цхьана тIаховш лодкаш тIа, хехкалу. Из де йиш яц аьлча юхалув, жIалеш тIахехкаш моттигаш а хиннай.

Хоаш ма дий лодкаш хьаэцари царца нах хехкабалари цхьацца правилаш йолаш долга. Уж хьалтоха бицбеннаб укхаза.

Ш. МУЛАДИНОВ.

ЛОРА ХЬЕХАМАШ

ХАЛА АППЕНДИЦИТ

Хала аппендицит каст-каста хула лазар да, хIара дийнахьа хIана дац аьнна нийслу из хирургашта. ХIанз вай хана саг ца хила мег «аппендицит» яха дош ца довзаш, из дIадаккха дезилга ца ховш а.

Дуккхача наха хет халача аппендицита диагноз оттае атта хул, операци чоалхане йоацаш чакхйоал, хIаьта цох саг массаза верза а верз, аьнна. ГIалат да ишттa хетилга.

Дуккхача шерашка Iоаьчa опыто хьахьокх из лазар фуд ца ховш, цкъаза чIоагтIа хувцаденна хулаш хилар. Из хьагучадаккхар хала да, диагноз гIалате хилча саг вала мегаш лазар да.

Хала аппендицит хилча, цох зулам доалаш хилара бахьан да из лазар кхийтта саг ший ханнахьа больнице ца вахар, цкъаза лазар гучадьнна 5—7 ди даьнначул тIехьагIа мара лора тIа ца вахар (нIана тара йола хIама, перитонит, абсцесс, н. кх. а хилча).

Лор хьавехалехьа е лора тIаваxалехьа цамогаш волчо ше шийна диагноз оттаю, ше шийна дарба де волалу. Из деш массехк сахьатагара массехк ди доакх. Долче, дарба де йиш йола ха йоаю, цамогашвар лора тIаваха кхелехьа лазар михьардоал.

Грозне больницашка хIара шера 1600 совгIа волча сага операци ю хала аппендицит дIадоаккхаш. Аппендицит хиннача 250 сагах юккъера лаьрхIача цаI хала аппендицит хиле нийслу.

Хала аппендицит хиннача нахах 41 процент бараш ха тувлаялийте (лазар кхийта дин бийсен даьнначул тIехьагIа), лазар халача даьлча мара больнице багIац. Операци яьчул тIехьагIа царех цхьабараш хала хул, кхы вогIдар хулаш моттигаш а нийслу.

Хала аппендицит хул моллагIа ха яьнача наха, къаьстта дукхагIа хул из къоначен юккъера ха яьначен наха.

Лазар ходала долалу че лазаяларца. УнахцIена волча сага цIаьхха че лазаяла йолалу. Лазар хила тарлу цIонга кIалхагIа чен аьтта оагIорахьа, цIонга долча е ерригача чена. ЦIонга кIалхагIа, чен аьтта оагIорахьа лазар оттар хала аппендицит хилара белгало я. Бакъда цамогашбараша цох лерхI. Че лазаялар, че цIенъю, че коачъю молхаш мел, клизмаш ю, чен тIа грелка ехк. Ишттa деча «дарбано» лазар михьардоакх.

IетторaIш дари Iеттаде дог доагIаш хилари каст-каста нийслуш да, бакъда, уж массаза а хилац халача аппендицита белгалонаш.

Че а шоргаш а дукхагIча даькъе гIаьхха да. Бакъда, шоргашта чов хинна хиларах че йикъенна хила тарлу. Дукханеша тIаккха че коачъю молхаш мел, ишттa дарба де гIортаро лазар цкъаза халача доакх.

Масала, 46 шу долча сага че лазаяьлар, IеттораIш доладелар. Че коачъю молхаш мийлар, клизмаш йир, чен тIа грелка йийхкар. ТIаккха лазар кIаьдделча санна хийтар цунна, цул тIехьагIа, лазар сихделар, бийса дIайихьар наб ца кхеташ. ШоллагIча дийнахьа мара еханзар «скори помощь». Цамогашволчоа хиннадар хала перфоративни аппендицит, перитонит. Лечара хала ваьккхар унахо.

Хала аппендицит хилча наггахьа мара че коачлац. Лакхе йийцача белгалонел совгIа, хала аппендицит хилча саг дегI дIадаьле, дуачунца безам боацаш, наб ца кхеташ... хила тарлу — из хул дерригача дегIа интоксикаци хиларах.

Хала аппендицит хилча температура ший тайпара башхалонаш йолаш хул. Из лазар хилча наггахьа мара лакхлац температура (38,5—39 градус).

Бера хана ший тайпара хул хала аппендицит, Лазар дIадолалу че лазаяларца. Бер чIоагIа саготдеш хул, каст-каста делх, хIама даа тигац, аркъал диже улл е аьтта оагIув кIалболаш, настараш вIашка а эзе, ченна кулг тохийтац. Бераштa аппендицит хул температура лакх а луш, Iетта а деш, че коач а луш. Цудухьа диагноз оттаеш гIалаташ ду: хала распираторни инфекци, кхачан хала токсикоинфекци. Нагахьа санна че лазаяьнна лазар долалой, бер делхаш-дале, тIаккха диццалийта йиш яц из хала аппендицит хилар.

Ха яхача а къаьнача а наха хала аппендицит хул белгалонаш кIезига гучайоалаш. Цудухьа лазар дIаьхденнача хана оттаю диагноз, хIаьта цамогаш хиннар больнице воалаву, шоллагIа-кхоалагIа ди даьлча а кхы тIехьагIа а. Из бахьан долаш саг лаш моттигаш а хул.

Кхалсаг берах хилча, къаьстта берах хинна ха ахнел тIехьяьлча, хала аппендицит гучадалара клинически сурт ца кхетадеш хул. Из бахьан долаш диагноз оттае хала да. Берах йолча кхалсага хала аппендицит хилара белгало я цун че аьтта оагIорахьа лохехьа лазаялар.

Диагноз оттае хала хул нIана санна йола из хIама тайп-тайпарча моттигашка уллаш хиларах. Цунга хьежжа цо деш дола лазар а хул тайп-тайпара а сиха хувцалуш а. Массе а оагIорахьа техкачул тIехьагIа мара нийса диагноз оттае а ханнахьа операци е а йиш хилац.

Ченна хула лазараш, царца хала аппендицит а долаш, дIадоахаш дарба дари эггара хьалха эшар да ший ханнахьа дарба де доладар, ханнахьа унахо больнице воалавар. Из керттера да.

Г. ГАЛУСТОВ, медицински Iилмай кандидат.

ТЕЛЕВИДЕНИ

11 ИЮНЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.15 — «Лехьа корона». Худож. телефильм. 2-гIа сери.
9.15 — Дийна Iалам.
10.15, 16.00, 17.00 — «Кердадараш».
16.15 — Тула яхача городерча художественни коллективай концерт.
16.30 — Бераштa оакхарех лаьца. Ленинградера передача.
17.05 — «БIаьсти мишта йора оаха», «Халахетар дар» яха мультфильмаш.
17.25 — Объектив.
17.55 — ДIалохх. РСФСР халкъа артиста И. Ойстраха (чIондарг).
18.05 — «Москва, шу 1917», «Уж бар хьалхара» яхача циклацара документальни фильм.
18.45 — 22.25 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Деша тIеххьа — гIулакх. Московски областа Пушино яхача городе хиннача хьисапе моттигерча Советашка хоржамаш дара демократизаци елгах.
19.30 — «Технократа гIа». Бокхийчарна дола мультфильм.
19.40 — Экрана тIа — «Музыкальни истори» яха кинокомеди.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Ленинград — Сиэтл. Шу даьннача гIолла...». Шу хьалхагIа хиннача телемоста доагIашхоцца Ленинградe американски хьехархо Р. Морраун Сиэтле советски художник А. Яковлеви вIашагIкхетар.
23.25 — «Джазовая панорама».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.20 — «Ког гIорто моттиг ял сона...», 1-гIеи 2-гIеи передачаш.
9.20 — ДIалохх ССР Союза Паччахьалкхен академически симфонически оркестра виолончелистий ансамбло Ю. Лоевсне хьалхле а лелаеш.
9.40 — «И. Франко цIерагIа Львовски университет» яхача документальни телефильма премьера.
10.15 — «Бабушкин внук». Художественни фильм субтитраш а йолаш.
12.05 — А. Н. Островский.
11.35 — Испаний мотт.
«Снегурочка — бIаьстан фаьлг». А. Гречанинова музыка.
14.25, 18.00, 22.25 — «Кердадараш».
17.00 — Шоана, бераш, «СелаIад» яхача журнало (нохчий меттала).
17.20 — «Фантази еш вола саг». Iилма-довзийтара фильм.
17.40 Республика кхашка. Юрта боахамера гIулакхаш довзийтар (гIалгIай меттала).
17.55 — Фильм-концерт.
18.00 — Боахам лелабара школа. Проблемаш а кхоачамаш а.
18.15 — Киножурнал.
18.25 — «Лоаман Iуйре» яхача альманаха чулоацамах (гIалгIай меттала).
18.40 — Вайцига хьоашалгIа ба Азербайджански Паччахьалкхен Ш. Курбанова цIерагIча музыкальни комеде театра артисташ.
19.10 — «Нохч-ГIалгIайчен Ди».
19.30 — Футбол. СССР чемпионат. «Спартак» — «Зенит». 2-гIа тайм.
20.15 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Зунгатилг - сонтадарг». Мультфильм. 2-гIа дакъа.
20.30 — Ритмически гимнастика.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Деррига воаш хиннараш да-кх вай» (А. С. Пушкини лицейи.

12 ИЮНЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — Дуне а кагирхой а.
8.40 — «Музыкальни истори». Худ. фильм.
10.00, 16.00, 17.30, 9.45 — «Кердадараш».
16.15 — Д. Лондона турпалаш экрана тIа. «Ха хьежац» 1-ра сери.
17.35 — Эрсий музей. «Эрсий графика».
18.00 — Iилмеи вахари.
18.30, 23.25 — «Тахан дунен тIа».
18.45 — «Бакъдолчун мах» яха телевизионни документальни фильма премьера. Прибалтикерча Советий Республикашта духьала США спецслужбаша хьалсувса а еш националистически эмигрантий централа леладеча тийшача балхех.
19.50 — Музыкеи вайи.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Кино хьакъехьара къамаьл».
23.40 — Баскетбол. Европа чемпионат. МаIаи нах. Грецера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.20 — «Чархий татана кIал» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
8.50 — Р. Шуман. Симфонически этюдаш.
9.20 — «Iабдулла» яхача документальни фильма премьера.
9.30 — «XXI бIаьшере йода экспедици». Школьникашта йола Iилма - довзийтара передача.
10.30 — Халкъа муамаш.
10.45 — «Юкъара жIали» (ВНР). Бераштa дола фильм.
11.45 — Английски мотт. Iомабу 1-гIа шу.
12.15 — «Кур бетта лов сона», «Пхьагали бога - пхьидии. «Концерти» яха мультфильмаш.
12.50 — «Вай беш».
13.20 — «Са мишта лоI вай». Самодеятельни циркови коллективий выступлени.
13.55, 18.00, 22.50 — «Кердадараш».
16.00 — Документальни фильм.
17.20 — «Шоана, дай-ноаной!» (нохчий меттала).
17.50 — Киножурнал.
18.00 — «Хьувнъам-87», «Из башха-дика культура — генараш».
18.25 — «Музее тIадам». Документальни фильм.
18.35 — Литературни пIаьрас ка (гIалгIай меттала).
18.55 — Хоржамашта накъадолхаш (нохчий меттала).
19.10 — «Нохч-ГIалгIайчен Ди».
19.30 — «Шун письмоегIа». Концерт (нохчий меттала).
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Дадех, Анех: Къоарзача котамах» яха мультфильм.
20.15 — «Содружество». Телевизионни журнал.
20.45 — «Кайшаурски къухе». Телевизионни документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Сабера ханара лаьтта» яхача телевизионни художественни фильма премьера 1-гIеи, 2-гIеи сереш.

13 ИЮНЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — Украински телевиденеи радиои эстрадно-симфонически оркестра концерт. Киевера передача.
8.35 — Городаши шераши. «Город Тольятти», «Бакински этюдаш» яха телевизионни документальни фильмаш.
9.35 — Метростроя культура Дворецa эрсий халкъа хора концерт.
9.55 — «Сендухьа а хIана а». Бераштa йола передача.
10.25 — «Киноафиша».
11.10 — «Полюсашка гIолла вIаши кулгаш лувцар». Телевизионни документальни фильм. Авиаце историе эггара хьалха Москва — Къулбаседе полюс — США маршрутагIа Чкалова экипажа Iо ца бовссаш никъ баь 50 шу дизара юбилейна хетадаь.
12.00 — «Ца гойта куй». «Сона мичахьа вайнав из», «Эпи транзистори» яха мультипликационни фильмаш.
12.30 — Псковски областера Михайловское яхача юртара поэзе Еррига союзни пушкински цIей.
13.30 — Массанена а хIарана а. «Барзкъаш мишта дувхаду вай?». Барзкъаш тега кооперативаш хьаяра хьакъехьа.
14.00 — «Содружество». Телевизионни журнал.
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — Сийлахь - боккхача Октябра юбилейга. Историе довргдоаца мугIараш. «ГIарагIураш йоагIа». Художественни фильм.
16.40 — БIаргагушдар — теша халадар.
17.40 — «СелаIад» яха халкъа кхоллама Дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Афифай фольклор! (Португали).
18.10 — «Идея езаш я».
18.40 — Политически театр. Ж. Сименона романагIа «Мегре министр волча» яхача телевизионни спектакла премьера. 1-гIеи, 2-гIеи сереш.
21.00 — «Ха».
21.40 — Шоаттден сарахьа. КВН-87. Финал. Одесски Паччахьалкхен университетеи Д. И. Менделеева цIерагIча Московски химико - технологически институтеи номандаш вIашагIкхетар.
23.40 — Баскетбол. Европа чемпионат. МаIа нах. 3-гIа моттиг якхара йола матч. Грецера передача. Перерыве — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.20 — Киножурнал.
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Iуйранара почта».
9.30 — Дунен художественни культура. М. Сарьян.
10.35 — «Нохч-ГIалгIайчен кIира».
10.45 — Хоржамашта накъадолхаш.
10.55 — Кхоана — яйгача промышленноста болхлой Ди.
11.15 — Яйгача промышленноста болхлошта дола концерт (гIалгIай меттала).
11.50 — Дунен музыкальни культура ганзера. С. Прокофьев. «Александр Невский» яха кантата.
12.30 — «Иванушка - Iовдал тамаш лохаш мишта лийнав». Художественни фильм, субтитраш а йолаш.
13.50 Реклама.
13.55 — Телевизионни театро чу хьех. Н. Г. Чернышевский. «Фу де деза?». Телевизионни спектакль. 1, 2, 3-гIа доакъош.
16.35 — Паччахьалкхен Центральни Концертни залера В. Леонтьева концерт.
17.45 — Художественни гимнастика. СССР чемпионат.
18.30 — Автокросс. Социалистически мехкий «ДоттагIлен кубок» якхара йола Дунен халкъашта юкъера яхьаш.
19.00 — Интервидене членаш долча мехкий искусства мастерий концерт. Болгарера передача.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Леопальд яхача циско чIир лехар» яха мультфильм.
20.15 — УнахцIено.
21.40 — «Йилбазий поала есаре дигар». Художественни фильм.
23.00 — «Кердадараш».

РАДИО

11 ИЮНЬ

7.20 — Керда хоамаш.
7.35 — 7.40 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Реклама.
8.40 — 9.00 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш! «Интернационализм — вай вахара закон» (гIалгIай меттала).
11.15 — Къамаьа дер—районни радио. Гудермесски районера передача.
11.30 — «Творчески [illegible]маш». Корреспонденци.
11.45 — 12.00 — «Болхлой уйлаш».
15.15 — 15.30 — «Патриот» (нохчий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — «ДоттагIий оазаш».
16.16 — 17.00 — «Халкъа кхоллам». Ашарий программа.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «Доакъар кийчдара — сухали дикали» (гIалгIай меттала).
18.40 — 19.00 — «УнахцIено». Радиожурнал (нохчий меттала).

УКВ

19.00 — Димаев Iумара лирически ашараш.
19.40 — «Къонабарий оазаш». Концерт.

12 ИЮНЬ

7.20 — Керда хоамаш.
7.35 — 7.40 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.25 — Передачай программа.
8.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
8.45 — 9.00 — КПСС XXVII съезда соцамаш — вахаре! «Дикал — предприяте кизга» (гIалгIай меттала).
15.15 — 15.30 — «ДогIанха даш делхаш». А. Бокова романа оагIонаш (гIалгIай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Хоржамашта накъадолхаш! «Халкъа кандидат» (гIалгIай меттала).
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «Юртара вахар».
18.40 — 19.00 — «Вахара хьисап — советски» (нохчий меттала).

УКВ

19.00 — Шахбулатов Iаднана иллеш.

13 ИЮНЬ

7.20 — Керда хоамаш.
7.36 — 7.40 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — 8.45 — «Къахьегама ресурсаш. Мишта пайда эц царех?» (нохчий меттала).
10.15 — «Вахаро харц ду» (гIалгIай меттала).
10.35 — 10.50 — Реклама.
11.00 — «Къонал».
11.30 — 12.00 — «Ильяса дошо кулгаш». А. Горнова очерк.
12.40 — «Сатирически микрофон» (гIалгIай меттала).
13.00 — 13.15 — «Уйлаш а болх а — кердача тайпара» (нохчий меттала).
15.15 — А. С. Пушкина поэзи ашарашка.
16.00 — «Бригадин подряд—балха тIа».
16.15 — «Кавказа Iуйренаш». Радиожурнал.
18.00 — 19.00 — «Ашарий почта».

УКВ

19.00 — Тха ашарий галерея. (Илли оал Н. Усмановс).

Хаоттам

Тахан республике гIоллен Грозней бийсана догIа а делхаш, дийнахьа цхьайолча моттигашка лаьгIо йоачан а хулаш, малхбоалера секунда 3—8 метр сиха мух а хьекхаш, фегара температура республике гIолла 18—23, Грозне 20—22 градус йIайха хила мег.

Кхоанеи ломмен хувцалуш морхаш а йолаш, секунда 3—7 метр сиха мух а хьекхаш, температура кхоане бийсана 10—15, дийнахьа 15—20 градус, ломма дийнахьа 20—25 градус йIовхал а йолаш хила тарлу.

Метеостанци.

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ02285. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2207.